

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

ÚSTAV PEDAGOGIKY A SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Michaela Bandyová

III. ročník – prezenční studium

Obor: Pedagogika – Veřejná správa

Státní občanství

The Citizenship

Bakalářská práce

Vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.,

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Státní občanství, vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne _____

.....

Děkuji JUDr. Zdeně Novákové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce a cenné připomínky, které mi při vypracování této bakalářské práce nezištně věnovala.

OBSAH

	Strana
ÚVOD	7
1 VYMEZENÍ POJMŮ	9
1.1 Vícečetné státní občanství	10
1.2 Osoby bez státního občanství	11
2 VZNIK STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY	13
2.1 Vznik Československé republiky 28. 10. 1918	13
2.2 České státní občanství v letech 1945 – 1969	14
2.3 České státní občanství v letech 1969 – 1992	16
2.4 České občanství od roku 1993	17
3 PRÁVNÍ ÚPRAVA STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR	20
4 NABÝVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR	22
4.1 Narozením	23
4.2 Osvojením	24
4.3 Určením otcovství	25
4.4 Nalezením na území ČR	27
4.5 Prohlášením	27
4.5.1 Prohlášení podle §6	27
4.5.2 Prohlášení podle §18 – 18c	30
4.5.2.1 Prohlášení podle §18a	29
4.5.2.2 Prohlášení podle §18b	31

4.5.2.3 Prohlášení podle §18c	32
4.5.3 Prohlášení podle zákona 193/1999 Sb.	33
4.6 Udělením	37
5 POZBYVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR.....	40
5.1 Prohlášením	40
5.2 Nabytím cizího státního občanství vůlí	42
6 SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ	44
6.1 Žadatel	45
6.2 Žádost	48
6.3 Proces správního řízení	50
6.3.1 Udělení státního občanství České republiky	53
6.3.2 Vydání rozhodnutí o neudělení státního občanství ČR.....	54
6.3.2.1 Opravné prostředky správních rozhodnutí	58
7 PROKAZOVÁNÍ A ZJIŠŤOVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČR	62
7.1 Prokazování státního občanství ČR	62
7.1.1 Občanský průkaz	62
7.1.2 Cestovní doklad	62
7.1.3 Osvědčení a potvrzení o státním občanství	63
7.1.4 Vysvědčení o způsobilosti k uzavření manželství	64
7.2 Zjišťování státního občanství	65

8 STATISTICKÉ ÚDAJE	67
8.1 Motivy cizinců k získání českého státního občanství	67
8.2 Cizinci v ČR	68
8.3 Ekonomicky aktivní cizinci	75
8.4 Vzdělávání cizinců	82
8.5 Počet nabytých státních občanství ČR	84
 ZÁVĚR	 87
 SUMMARY	 89
 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	 90
 PŘÍLOHY.....	 92

Úvod

Bakalářskou práci na téma Státní občanství jsem si zvolila z důvodu svého vlastního zájmu. Myslím si, že vývoj nabývání státního občanství je velmi zajímavý a během zpracovávání této práce mě její obsah obohatil a donutil přemýšlet o možnostech, které se mi nabízejí jako občanovi České republiky.

Žadatelé, kteří žádají o udělení státního občanství, jsou nuceni podřídit se daným zákonným požadavkům státu, aby se tak domohli stejného postavení a práv, jakým disponují občané České republiky. Často jsou žadateli, lidé, kteří žijí vedle nás již několik let, lidé, kteří tu studují a pracují, lidé, kteří se podílejí na ekonomickém rozvoji této zemi, lidé, kteří se snaží integrovat do naší společnosti a kterým v plné integraci brání jejich status, cizinec. Status občana České republiky v sobě ukrývá základní práva, která nám Česká republika garantuje např. právo pobývat na území státu, právo na vzdělání, právo na zdravotní péči, hmotné zabezpečení ve stáří a mnoho dalších.

Státní občanství je jedním ze základních atributů moderního státu. Proto přípravě právních předpisů byla v minulosti vždy věnována mimořádná pozornost. Pojem státní občanství je velmi důležitý a můžeme si to uvědomit při každém vyplňování formulářů na úřadech. Problematika nabývání a pozbývání státního občanství je upravena v právních předpisech nejvyšší právní síly, tj. v ústavě a ústavních zákonech. V Ústavě České republiky se touto problematikou zabývá čl. 12 Ústavy ČR, zákon č. 1/1993 Sb., kde je uvedeno: “(1) Nabývání a pozbývání státního občanství České republiky stanoví zákon. (2) Nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství.”

Důležitým zlomem byl rozpad České a Slovenské Federativní republiky v roce 1993 a vznik samostatné České republiky. Tato událost vyvolala nutnost nové

právní úpravy. Na základě tohoto Česká národní rada dne 29. prosince 2002 schválila současnou právní úprava o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky **zákon č. 40/1993 Sb.**, kde se v úvodním ustanovení uvádí, že při posuzování, zda je fyzická osoba státním občanem České republiky, popřípadě byla do 31. prosince 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní republiky, se postupuje podle předpisů platných v době, kdy mělo dojít k nabytí či pozbytí státního občanství této osoby. Vzhledem k tomu, že uvedený zákon byl zpracován ve velmi krátkém časovém období, ne delším jak dva měsíce až po jeho publikaci ve Sbírce zákonů. Zákon byl mnohokrát novelizován a jsou zaznamenávány další podněty k jeho úpravám a doplněním.

Základní pojmy týkající se státního občanství jsou vymezeny v kapitole 1. Stručně se pokusím nastínit vznik a historický vývoj státního občanství od roku 1918 do roku 1993 v kapitole 2. Kapitola 3 se zabývá právní úpravou státního občanství ČR. Ve 4. a 5. kapitole jsou popsány jednotlivé způsoby nabývání a pozbývání státního občanství ČR, podle zákona č. 40/1993 Sb. Kapitola 6 je věnována správnímu řízení o udělení státního občanství, kde jsou popsány povinnosti žadatele a jednotlivé kroky příslušných úřadů a Ministerstva vnitra. 7. kapitola nám poradí, jakými doklady můžeme prokázat a zjistit státní občanství ČR. 9. kapitola shrnuje získané statistické údaje o cizincích a nabytých občanstvích ČR v letech 2005 - 2009.

1. Vymezení pojmů

Na začátku své práce bych chtěla poukázat na rozdílnost základních pojmů jako např. národnost, státní občanství, státní příslušnost a cizinec. Tyto pojmy jsou klíčem k pochopení následujících informací.

„**Národnost** je příslušnost osoby k určitému národu, přičemž národ chápeme jako společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny, společná kultura a společné území. V České republice si každý svoji národnost určuje sám podle svého cítění, toto právo mu je garantováno č. 3 odst. 2 Listiny, který stanoví, že každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti a zakazuje jakékoliv ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.¹“

Kdybychom hledali přesnou a stálou definici **státního občanství** hledali bychom zbytečně. Obecně však můžeme státní občanství definovat jako trvalý, místně neomezený, bezprostřední a hluboký vztah fyzické osoby a státu, které k sobě mají vzájemné práva a povinnosti.

„Ústavní soud v odůvodnění svého nálezu z 13. září 1994 č. 40 sv. 2 Sb. n. u. ÚS kdy uvedl, že státní občanství lze definovat jako **"relativně trvalý právní svazek (nebo vztah či status) fyzické osoby a daného státu."**²“

Evropská úmluva o státním občanství definuje státní občanství v čl. 2 jako „právní svazek mezi osobou a státem, který neoznačuje etnický původ osoby.“³

„**Státní příslušnost** je pojem širší než pojem státní občanství, státní příslušnost se může vázat i k právnickým osobám (např. obchodní společnost), k lodím nebo k letadlům. Státní občanství může mít ovšem pouze fyzická osoba.“⁴

¹ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 178

² Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 175

³ Evropská úmluva o státním občanství, uveřejněná jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 76/2004 Sb. m. s., s platností od 1. 7. 2004, čl. 2a

„**Cizinec** – je osoba, která nemá státní občanství toho státu, na jehož území se nachází.⁵“

Osoba bez státního občanství je **bezdomovec**. Osobou, která „nemá občanství žádného státu, tedy bezdomovcem, se může člověk stát i narozením. Státy se tomuto jevu snaží zabránit uzavíráním mezinárodních smluv, jak vícestranných tak bilaterálních (dvoustranných).⁶“

1. 1 Vícečetné státní občanství

Jak už bylo uvedeno výše, státní občanství můžeme definovat jako trvalý, místně neomezený, bezprostřední a hluboký vztah fyzické osoby a státu, které k sobě mají vzájemné práva a povinnosti. Takovýto vztah je zpravidla nezrušitelný. V současné době, kdy padají hranice a osoby se mohou volně a svobodně pohybovat se stává, že v konkrétních případech se může jedna osoba jevit jako státní občan několika států.

Příkladem bipolity, osoby s dvojím občanstvím, může nastat na základě zásady *ius sanguinis*⁷ - narodí-li se dítě matce státní občance České republiky a otci státnímu občanovi Rumunska, bude mít státní občanství jak České republiky, tak Rumunska.

Několikeré státní občanství může nastat na základě zásady *ius soli*⁸ - např. narodí-li se dítě matce státní občance České republiky a otci státnímu občanovi

⁴ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 176

⁵ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství – Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha, a. s., 1996, s. 25

⁶ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J., Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 176

⁷ tzn. „právo krve“; stát přiznává všem dětem narozeným jeho státním občanům stejné občanství jako mají rodiče;

⁸ tzn. „právo půdy“; stát přiznává své občanství všem dětem narozeným na jeho území, bez ohledu

Rumunska, na území Velké Británie, která tento princip vyznává beze zbytku, získává dítě státní občanství hned tří zemí zároveň – Velké Británie, České republiky a Rumunska.

Ze zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním⁹, konkrétně § 33 odst. 1, z něhož vyplývá, že má-li občan České republiky ještě jiné, popř. jiná státní občanství, pohlíží se na něj pouze jako na státního občana České republiky a k ostatním občanstvím se nepřihlíží.

Problematika dvojího státního občanství prodělává značný vývoj ve velké části světa. Dříve byl tento jev vnímán jako jednoznačně nežádoucí a jednotlivé státy se proti němu bránily uzavíráním dvoustranných i mnohostranných mezinárodních smluv. Avšak postupem času je dvojí státní občanství stále více tolerováno a je oslabován princip jediného státního občanství. Postupně přibývá zemí, které již nespojují státní občanství se státní svrchovaností.¹⁰

1. 2 Osoby bez státního občanství

Státní občanství pro nás znamená nejen to, že někam patříme, ale získáváme s ním i určité práva a povinnosti. Osoby bez státního občanství o tyto výsady přichází. Osoby bez státního občanství neboli bezdomovci, apolité též apatridé, jsou osoby, které nejsou ve státoobčanském poměru k žádnému státu.

Osobou bez státního občanství se může stát dítě už od narození, tyto děti jsou narozené nebo nalezené na území státu, který uplatňuje nabytí státního občanství

na státní občanství jeho rodičů;

⁹ Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 29.

rodem. Bezdomovcem se může stát i osoba, která nabyla státní občanství narozením, ale později je ztratila, aniž současně měla nebo získala občanství jinde.¹¹

Bezdomovectví je celostátní problém, kterým se zabývají mnohé státy. Valné shromáždění Organizace Spojených národů schválila v roce 1948 Všeobecnou deklaraci lidských práv. V čl. 15 je uvedeno, že nikdo nesmí být svévolně zbaven svého státního občanství.

„Mezinárodní návrhy na řešení bezdomovectví obsahují zpravidla tyto zásady:

- a) dítě, které by při narození nenabylo žádného státního občanství, stává se občanem státu, v němž se narodilo;
- b) rovněž i dítě neznámých rodičů a místa narození se stává občanem státu, na jehož území bylo nalezeno;
- c) ztráta státního občanství má nastat jedině za předpokladu, že zároveň nabývá dotyčná osoba jiného státního občanství;
- d) při postoupení státního území jsou zúčastněné státy povinny zajistit smlouvou státní občanství jeho obyvatel;
- e) spory o státním občanství by měl rozhodovat zvláštní mezinárodní soud.“¹²

Opatření mezinárodních institucí i usnesení Valného shromáždění OSN mají charakter pouhého doporučení a nemají formálně právní závaznost. Svůj význam mají jen pro státy, které na dohody přistoupily. Poněvadž dohody byly přijaty jen omezeným počtem států, zůstává řešení této situace na úpravě státního občanství

¹¹ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 30.

¹² Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 31.

2. Vznik státního občanství České republiky

V této kapitole se pokusím nastínit historický vývoj státního občanství v období od roku 1918 až vznik samostatné České republiky.

2.1 Vznik československého státního občanství 1918

Z historie víme, že Československá republika vznikla 28. října 1918 po ukončení 1. sv. války a rozpadu Rakouska-Uherska. Československé státní občanství vzniklo vytvoření ČSR. Československé státní občanství bylo úzce spojené s tzv. domovským právem¹³. Každá osoba Československé republiky musela mít v některé obci domovské právo. Na základě tohoto práva, získala státní občanství Československé republiky každá osoba, která v den vzniku Československé republiky měla v některé obci domovské právo. Obsahem domovského práva bylo právo na nepřetržitý pobyt v domovské obci a právo na chudinské zaopatření.

Mírové smlouvy ukončily první světovou válku a upravovaly státoobčanské poměry. Mírové smlouvy obsahovaly zásady, podle nichž byli přiděleni dosavadní rakousko-uherští a němečtí státní občané tzv. státům nástupnickým a závazky těchto států. Další zásadou bylo, že ustanovení smluv budou pojata do právních řádů jako ústavní zákony.

Mírové smlouvy:

- Mírová smlouva mezi mocnostmi spojenými a sdruženými a Německem, podepsaná ve Versailles dne 28. června 1919 (vyhlášena pod č. 217/1921 Sb.), (obsahovala úpravu státoobčanských otázek);

¹³ blíže Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 41.

- Mírová smlouva mezi mocnostmi spojenými a sdruženými a Rakouskem, podepsaná v Saint-Germain-en-Laye dne 10. září 1919 (vyhlášena podle č. 507/1921 Sb.),
- Smlouva mezi čelnými mocnostmi spojenými a sdruženými a Československem, podepsaná v Saint-Germain-en-Laye dne 10. září 1919 (vyhlášena podle zákona č. 508/1921 Sb.)
- Mírová smlouva mezi mocnostmi spojenými a sdruženými a Maďarskem, podepsaná v Trianonu dne 4. června 1920 (vyhlášena pod č. 102/1922 Sb.).

„Na základě mírových smluv byl pak vydán zákon č. 236/1920 Sb., kterým se doplňovala a měnila ustanovení o nabývání a pozbývání státního občanství a domovského práva. Tento zákon stanovil se zpětnou účinností, kdo se stal dnem 28. 10. 1918 občanem Československé republiky a určil, jak se československé občanství nabývá a pozbývá.“¹⁴

Nabývání československého státního občanství bylo možné – narozením, sňatkem, udělením, legitimací dítěte, opcí, zvláštními úpravami a ze zákona o bývalých státních občanech uherských (Lex Dérer).

Pozbývání československého státního občanství bylo možné – vystěhováním, propuštěním a nepřítomností, legitimací dítěte, sňatkem, opcí a jinými způsoby.

2. 2 České občanství v letech 1945 – 1968

Po skončení 2. světové války musela být znovu upravena problematika státního občanství. Významným dokumentem pro Československou republiku byl Ústavní dekret prezidenta republiky č. 33/1945 Sb., ze dne 2. srpna 1945 o úpravě

¹⁴ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 42.

československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské. Vyhlášky se týkaly podávání žádostí o vrácení československého státního občanství a lhůt k jejich podávání. Na základě tohoto ústavního dekretu pozbyli českoslovenští státní občané německé a maďarské národnosti toto občanství dnem, kdy nabyli německé nebo maďarské státní příslušnosti podle předpisů cizí okupační moci. Ostatní českoslovenští státní občané německé nebo maďarské národnosti pozbyli československé státní občanství dnem 10. srpna 1945, kdy nabyl tento dekret účinnosti. Stejně tak pozbyli tímto dnem československé státní občanství i Češi, Slováci a příslušníci jiných slovanských národů, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky ucházeli o udělení německé či maďarské státní příslušnosti, aniž k tomu byli donuceni zvláštními okolnostmi nebo nátlakem. Československými státními občany však nadále zůstaly osoby německé nebo maďarské národnosti, které se v době zvýšeného ohrožení republiky přihlásily v úředním hlášení za Čechy nebo Slováky, nebo které prokázaly, že zůstaly věrné ČSR, nikdy se neprovinily proti českému a slovenskému národu a buď se zúčastnily boje za osvobození ČSR, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem.¹⁵

Nabývání československého státního občanství v letech 1949 až do roku 1968 bylo možné – narozením, sňatkem, udělením a ze zákona. Pozbývání československého státního občanství bylo možné – propuštěním, odnětím, sňatkem, soudním rozsudkem, naturalizací v USA a pozbytím podle smluv o úpravě dvojího státního občanství.

¹⁵ Viz ustanovení ústavního dekretu presidenta republiky č. 33/1945 Sb.

2.3 České občanství v letech 1969 - 1992

Dalším důležitým obdobím naší republiky je vznik československé federace. Národní shromáždění Československé socialistické republiky dne 27. října 1968, vyhlásilo ve Sbírce zákonů pod číslem 143/1968 Sb., ústavní zákon o československé federaci. Československá socialistická republika byla přeměněna na federaci. 1. ledna 1969 vznikly Česká socialistická republika a Slovenská socialistická republika, které byly součástí federace. Vytvoření československé federace, mělo vliv i na občanství na české a občanství slovenské. Článek 5 ústavního zákona 143/1968 Sb., stanovil, že státním občan každé z obou republik je zároveň státním občanem československým.

„Ustanovení §1 tohoto zákona respektovalo zásadu prvotnosti republikového státního občanství. Československým státním občanem se stával ten, kdo nabyl státního občanství České socialistické republiky nebo státního občanství Slovenské socialistické republiky. Pozbytím státního občanství jedné z republik pozbyl občan i státní občanství československé, pokud se zároveň nestal občanem druhé z republik.“¹⁶

Změnu v pojetí vzájemného vztahu státního občanství federace a občanství republik přinesl ústavní zák. č. 125/1970 Sb. novelizací čl. 5 ústavního zákona č. 143/1968 Sb., o československé federaci. Do vydání nové právní úpravy byly ústavním zákonem č. 125/1970 Sb. Výslovně ponechány v platnosti dosavadní předpisy. Federální shromáždění zákon o nabývání a pozbývání československého státního občanství nikdy nepřijalo, a tak do zániku federace se československého státního občanství nabývalo a pozbývalo prostřednictvím státního občanství republik

¹⁶ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 82.

– subjektů federace – podle zákona ČNR č. 39/1969 Sb. nebo zákona SNR č. 206/1968 Sb. Teprve po dvaceti letech se Ústava dostala do souladu se zákony a to novelizací čl. 5 ústavního zákona č. 143/1968 Sb., provedenou v roce 1991 ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., jímž byla uvozena Listina základních práv a svobod.¹⁷

V letech 1969 až 1992 bylo možné nabýt českého a čs. státního občanství následujícími způsoby – narozením, udělením, uzavřením manželství, volbou, navrácením podle zákona č. 88/1990 Sb. a pozbytí – nabytím slovenského občanství, naturalizací v USA, pozbytím podle smluv o úpravě dvojího státního občanství, propuštěním, odnětím.¹⁸

Dne 31. 12. 1992 došlo k zániku České a Slovenské Federativní republiky.

2.4 České občanství 1993

Dne 1. 1. 1993 vznikla Česká republika a stala se tak samostatným subjektem mezinárodního veřejného práva. Nově vzniklý stát musel upravit a vymezit, kdo je občanem České republiky ke dni 1. 1. 1993. Česká národní rada stanovila zákonem ze dne 29. 12. 1992, že fyzické osoby, které byly ke dni 31. 12. 1992 státními občany České republiky, jsou od 1. 1. 1993 státními občany České republiky.¹⁹ Tudíž české občanství nevzniklo 1. 1. 1993, ale 1. 1. 1969 se vznikem československé federace.

Z hlediska legislativního se uvedené řešení zdálo jednoduché, avšak v praxi způsobilo velké problémy. Ke dni rozpadu československé federace málokterá osoba

¹⁷ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 83.

¹⁸ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 86 a s. 95.

¹⁹ Černý, J., Valášek, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996, s. 86 a s. 99.

disponovala dokladem, kterým by prokázala příslušnost k jednomu ze subjektů federace, tj. buď k České republice, nebo Slovenské republice. Občanským průkazem nebo cestovním dokladem se dalo prokázat pouze československé státní občanství, údaj o republikovém státním občanství v nich uveden nebyl. Republikové občanství nemělo za trvání federace žádný praktický význam, za prvotní bylo považováno státní občanství československé, proto spousta československých občanů ani nevěděla, že jsou zároveň občany mající státní občanství České socialistické republiky, popř. Slovenské socialistické republiky.

„Mnohé rodiny až po rozpadu České a Slovenské Federativní Republiky zjistily, že jsou „státoobčansky“ rozděleny, že manželé, sourozenci, a v některých případech i rodiče a děti mají rozdílné státní občanství.“²⁰ Na tyto důsledky pamatoval zákon o státním občanství, který umožnil slovenským občanům ve lhůtě od 1. 1. 1993 do 30. 6. 1994 zvolit si státní občanství České republiky prohlášením.

Při posuzování otázky, zda fyzická osoba je státním občanem České republiky, popř. do 31. 12. 1992 byla státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, se postupuje podle předpisů platných v době, kdy mělo dojít k nabytí nebo pozbytí státního občanství této osoby.²¹ Správní orgán, který posuzuje státní občanství, musí znát nejen platnou právní úpravu, ale i právní úpravu předchozí, která státoobčanské otázky upravovala v dávné minulosti.

Nově vzniklý stát musel své státní občanství upravit nově. Stalo se tak nejprve ústavním zákonem č. 4/1993 Sb.²² a poté prostým zákonem č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky. Zákon určuje, že státním

²⁰ Valášek, M., Kučera, V. Státní občanství – komentář - zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty (podle stavu k 1. 9. 2006). Praha: Linde a.s., 2006, s. 29.

²¹ § 1 odst. 2 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

²² Ústavní zákon č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky.

občanem České republiky je od 1. 1. 1993 fyzická osoba, která byla ke dni 31. 12. 1992 státním občanem České republiky a zároveň státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky.

Ze zákona č. 40/1993 Sb., ve znění zákona č. 272/1993 Sb., zákona č. 140/1995 Sb. a zákona č. 139/1996 Sb., byly stanoveny tyto způsoby nabytí českého státního občanství – narozením, osvojením, určením otcovství, nalezením na území ČR, prohlášením a udělením. Pozbývání českého státního občanství je možno – propuštěním ze státního svazku, prohlášením a nabytím cizího státního občanství.

3. Právní úprava státního občanství ČR

Právní úprava státního občanství v právním řádu České republiky v jeho systematice náleží do práva veřejného, a v jeho rámci zejména do:

- **práva ústavního**, v němž jsou upraveny základy vztahu jedince a státu, svrchovanost státu, předpoklady k výkonu funkcí, vztahy státu navenek;
- **správního** (správní řízení o udělení státního občanství, osvědčování občanství, doklady, obrana státu, evidence);
- **trestního** (stíhání za porušení věrnosti státu, vlastizrada, trestné činy funkcionářů, kterými mohou být jen občané České republiky);
- **finančního** (poplatky při nabývání, pozbývání a osvědčování státního občanství);
- **mezinárodního práva veřejného** (smlouvy s jinými státy řešící dvojí a vícere státní občanství, právo na diplomatickou ochranu);
- **mezinárodního práva soukromého** (jako hraniční ukazatel).²³

Ústava ČR přímo neurčuje, kdo je státním občanem ČR. V článku 12 odstavci 1 odkazuje na zákon (č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky) a zároveň v 2. odstavci stanoví limit nemožnosti zbavení státního občanství proti vůli fyzické osoby.

Problematika státního občanství je podrobně upravena v zákoně o státním občanství a je založena zejména na těchto principech:

- princip nepřipustnosti apatristu (bezdomovectví);
- princip vyloučení bipolitismu (dvojího občanství);
- princip zabezpečení jednotného státního občanství rodičů a dětí;

²³ Filip, J. Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. s. 20

- princip individuálního nabývání a pozbývání státního občanství;
- princip výlučnosti státního občanství ČR;
- princip rovnosti občanů bez ohledu na způsob nabytí státního občanství;²⁴

České státoobčanské právo dále vychází ze zásady *ius sanguinis*, neboli „právo krve“; stát přiznává dětem stejné občanství, jaké mají jejich rodiče. Kombinace této zásady a principů stává se získání českého státního občanství pro cizince problematické. Zákon stanovuje přísné podmínky rovněž pro vlastní občany, neboť nabytí cizího státního občanství na základě svobodného projevu vůle trestá ztrátou občanství českého.

Otázka nabývání a pozbývání státního občanství je v ČR řešena více či méně koncentrovaně, kdy zákonem, kterým se provádí čl. 12 Ústavy ČR je zákon ČNR z 29. 12. 1992 č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství ČR, v platném znění. Tento zákon byl novelizován zákony: č. 272/1993 Sb., č. 140/1995 Sb., č. 139/1996 Sb., č. 194/1999 Sb., č. 320/2002 Sb., č. 357/2003 Sb. a nejnověji zákonem č. 413/2005 Sb.

Dále bylo zákonem č. 193/1999 Sb. upraveno státní občanství některých bývalých československých státních občanů.

Vedle těchto novelizací využila vláda zmocnění, která jí dával § 27b) zákona č. 40/1993 Sb. a svým nařízením č. 337/1993 Sb., prodloužila lhůty, které umožnily státním občanům Slovenské republiky nabýt české státní občanství zjednodušeným způsobem²⁵ do 30. 6. 1994.

²⁴ Filip, J. Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2002. s. 32

²⁵ V ustanoveních § 18, § 18a, § 19 z. č. 272/1993 Sb. byly stanoveny lhůty do 31. 12. 1993

4. Nabývání státního občanství ČR

V obecné rovině můžeme rozlišit celou řadu způsobů nabývání a pozbývání státního občanství.

Způsoby nabývání můžeme členit podle okolností, za kterých k nabytí státního občanství došlo, a to na:

- **původní – originální** – kdy takto získá fyzická osoba státní občanství na žádost přímo od státu, nikoli v návaznosti na občanství někoho jiného. Sem patří zejména udělení (naturalizace), prohlášení, nalezení na území státu.
- **odvozené – derivativní** – které získá fyzická osoba v návaznosti na občanství někoho jiného, např. odvozením od občanství rodičů – narozením, určením otcovství, osvojením.²⁶ Dochází k naplnění principu jednoty státního občanství rodičů a dětí.

Nabývání státního občanství České republiky se řídí právní úpravou podle zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.).

Způsoby nabytí státního občanství ČR:

- **Narození** (upravuje §3 zákona o státním občanství a dvoustranné mezinárodní smlouvy, kterými byla nebo bude ČR vázána),
- **Osvojením** (upravuje §3a zákona o státním občanství),
- **Určení otcovství** (upravuje §4 zákona o státním občanství),
- **Nalezení na území České republiky** (upravuje §5 zákona o státním občanství),

²⁶ Filip, J., Svatoň, J., Zimek, J. Základy státovědy. 2. dotisk 3. opraveného a zkráceného vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 124.

- **Prohlášení** (upravují §6, §18 až 18c zákona o státním občanství a zákon č. 193/1999 Sb., v platném znění),
- **Udělení** (upravují §7 až 12 zákona o státním občanství).

4.1 Narození

Získání českého státního občanství narozením je jeden z nejjednodušších a nejčastějších způsobů. Vychází ze zásad *ius sanguinis* a *ius soli*.

- **Ius sanguinis** - státní občanství nabývá dítě po rodičích, popřípadě po jednom z rodičů.
- **Ius soli** – dítě nabývá státní občanství státu, na jehož území se narodilo. K nabytí státního občanství ČR tímto způsobem musí být splněno několik podmínek:

1. dítě se musí narodit na území ČR,
2. oba jeho rodiče musí být bezdomovci,
3. alespoň jeden rodič musí mít na území ČR povolený trvalý pobyt,
4. druhá a třetí podmínka musí být splněna v okamžiku narození dítěte.

Podle právní úpravy platné v České republice nabývá dítě narozením české státní občanství, je-li alespoň jeden z rodičů českým státním občanem (zásada *ius sanguinis*, § 3 písm. a) zákona o státním občanství. Místo narození dítěte je nerozhodné a tak i dítě českého státního občana narozené v cizině nabývá tímto způsobem státní občanství České republiky.

Pokud dítě současně nabude narozením i cizí státní občanství po druhém z rodičů, popřípadě z důvodu místa narození (*ius soli*), má občanství dvojí, v některých případech i trojí, pokud se narodí na území státu uplatňujícího zásadu *ius soli*.

Ve zvláštním případě je i v právním řádu České republiky uplatněna zásada *ius soli* a to tehdy, jsou-li rodiče osobami bez státního občanství, alespoň jeden z nich má trvalý pobyt na území České republiky a dítě se na jejím území narodí (§ 3 písm. b) zákona o státním občanství). Tento způsob nabytí českého občanství reflektuje jak Úmluvu o snížení případů bezdomovectví z roku 1961, tak Úmluvu o právech dítěte a Evropskou úmluvu o státním občanství.

Státní občanství České republiky se v tomto případě nabývá automaticky ze zákona již narozením. Není tudíž potřeba o udělení státního občanství žádat.

4.2 Osvojením

Nabývání českého státního občanství osvojením se řídí taktéž zásadou *ius sanguinis*. Podle právní úpravy o nabývání českého státního občanství, způsobem osvojením, se řídí zákonem č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.), zejména § 3a.

Osvojení upravuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zejména ustanovení § 63 až § 77.

Dítě, jehož alespoň jeden osvojitel je státním občanem České republiky nabývá státního občanství České republiky dnem, kdy nabude právní moci rozsudek o osvojení.²⁷ V daných případech se vychází z předpokladu, že pokrevní rodiče osvojeného dítěte k němu ztrácejí jakoukoli právní vazbu a právně i fakticky na jejich místo „nastupují“ osvojitelé. Nezáleží na tom, zda se jedná o osvojení zrušitelné či nezrušitelné.

²⁷ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 190

Dítě nabude osvojením české státní občanství i tehdy, rozhodne-li o osvojení dítěte soud cizího státu a jedním z osvojitelů dítěte je český státní občan. V takovém případě není třeba, aby rozhodnutí cizozemského soudu o osvojení dítěte bylo uznáno rozsudkem Nejvyššího soudu České republiky. Takové rozhodnutí cizozemského soudu musí však mít náležitosti veřejné listiny, tj. musí být opatřeno doložkou právní moci, vyšším ověřením (superlegalizací nebo tzv. Apostillou, nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak) a úředním překladem do českého jazyka.²⁸

Současně ustanovení § 27c zákona o státním občanství výslovně stanoví, že dítě, jehož osvojitelé byli ke dni jeho osvojení státními občany České republiky nebo by se jimi stali k 1. 1. 1969, nabylo osvojením státní občanství České republiky, pokud toto občanství nenabylo jinak. Jedná se o ustanovení s retroaktivními důsledky, které se vztahuje na případy osvojení, ke kterým došlo před nabytím účinnosti zákona o státním občanství.

O nabytí státního občanství České republiky není třeba žádat. Dítě jej nabývá automaticky ze zákona dnem právní moci rozsudku o osvojení.

4.3 Určením otcovství

Zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.), zejména ustanovení § 4 upravuje nabytí státního občanství způsobem určení otcovství. Dítě narozené mimo manželství, jehož matka je cizí státní občankou nebo bezdomovkyní a otec státním občanem České republiky, nabývá státní občanství České republiky

²⁸ Občan na úřadě – Nabývání státního občanství České republiky osvojením [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 10. 2010]. Dostupné na WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/tabulka/stat_o9.html

- a) dnem souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství nebo
- b) dnem právní moci rozsudku o určení otcovství.

Určení otcovství upravuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů, zejména ustanovení § 52 až § 56. Určení otcovství není časově omezeno, znamená to, že žena i muž mohou souhlasné prohlášení o určení otcovství učinit pře narozením dítěte (avšak účinky takového určení otcovství nastávají až v okamžiku, kdy se dítě narodí živé) ale i v době, kdy je dítě zletilé. Pokud nastane druhá situace, nemá, už žádný vliv na udělení státního občanství České republiky.

Pro nabytí českého státního občanství je důležité splnit tyto podmínky:

1. matka dítěte nemá státní občanství České republiky,
2. jde o dítě ve smyslu právních předpisů na úseku občanství – tj. o osobu mladší 18 let,
3. toto dítě musí být narozeno mimo manželství,
4. muž, který otcovství určuje, má v okamžiku souhlasného prohlášení státní občanství České republiky.²⁹

Došlo-li k souhlasnému prohlášení o určení otcovství před soudem nebo obecním úřadem nebo o otcovství rozhodoval soud v České republice, a jestliže tímto určením otcovství dítě nabylo státní občanství České republiky, pak do 10 pracovních dnů ode dne učinění souhlasného prohlášení rodičů případně nabytí právní moci rozsudku, oznámí tuto skutečnost úřadu příslušnému podle místa trvalého pobytu dítěte. Nemá-li toto dítě na území České republiky trvalý pobyt, pak tuto skutečnost soud oznámí Úřadu městské části Praha 1 (viz § 23 odst. 4 ZSO).³⁰

²⁹ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 191

³⁰ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 193

4.4 Nalezení na území České republiky

Tento způsob nabytí státního občanství je upraven v § 5 zákona o státním občanství, podle něhož fyzická osoba nalezená na území České republiky je státním občanem České republiky, pokud se neprokáže, že nabyla narozením státní občanství jiného státu.

I když zákon není omezen věkem fyzické osoby, neznamená to, že by stačilo pouhé tvrzení dospělé osoby, že se ztratila na území České republiky, k tomu, aby získala české státní občanství.

Za nalezenou osobu je považováno pouze malé dítě, nejčastěji odložený novorozenec, které o sobě není schopno sdělit žádné údaje, které by vedly k jeho identifikaci (prostřednictvím identifikace jeho rodičů), výjimečně též dospělá osoba, která by v důsledku svého psychického stavu nedokázala nic říci ke své totožnosti, a ta by nebyla zjištěna ani policejním šetřením.³¹

4.5 Prohlášení

Nabývání českého státního občanství prohlášením je upraveno §6, §18 až 18c zákona o státním občanství a zákon č. 193/1999 Sb., v platném znění.

4.5.1 Prohlášení podle §6 - Volba

Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle §6 zákona o státním občanství. Fyzická osoba, která byla k 31. prosinci 1992 státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, ale neměla ani státní občanství České

³¹ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 194

republiky ani státní občanství Slovenské republiky, si může zvolit státní občanství České republiky prohlášením.

Potomci v přímé linii, kteří nabyli zletilosti, mohou učinit takové prohlášení pouze za předpokladu, že nemají jiné státní občanství, nebo pokud jde o osoby bez státního občanství. Pokud je fyzická osoba nezletilá, může jeden z rodičů do prohlášení zahrnout i dítě, popř. učinit pro dítě samostatné prohlášení.

Příslušné ustanovení zákona nelze aplikovat na jakéhokoliv cizince, jak ostatně vyplývá i z judikatury Ústavního soudu: „Nelze souhlasit s tvrzením, že prohlášením podle § 6 zákona č. 40/1993 Sb. může státní občanství České republiky nabýt kterýkoliv cizinec. Vždy musí být vyjádřena vazba na původní stát (SR, ČSSR, ČSFR), a tato vazba musí být nepřetržitá a trvající i z hlediska zásady cives origo facit. V rámci prohlášení se nezkoumá otázka eventuálně jiného státního občanství, které mohla fyzická osoba získat, protože se zde vychází z právního základu existence státního občanství ČSFR a je pouze konkretizováno občanství nově vzniklé České republiky.“³²

Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky se činí:

- u **krajského úřadu** (v hlavním městě Praze u úřadu městské části, ve městech Brno, Ostrava a Plzeň u magistrátů těchto měst) příslušného **podle místa trvalého pobytu**, popř. posledního trvalého pobytu prolašovatele na území České republiky
- na **zastupitelském úřadě ČR v zahraničí**, činí-li prohlášení v cizině.

K prohlášení musí prolašovatel doložit vyplněný předepsaný tiskopis, doklad totožnosti, rodný list, oddací list (pokud žadatel uzavřel manželství), rodné

³² Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94, publikovaný pod č. 207/1994 Sb.

listy rodičů, doklady prokazující státní občanství ČSFR, čestné prohlášení o trvalém pobytu v České či Slovenské republice a v jaké době.

Pokud je do prohlášení zahrnuto i dítě, je třeba navíc předložit:

- rodný list dítěte,
- pokud prohlášení činí pouze jeden z rodičů, souhlas druhého rodiče s volbou státního občanství České republiky pro dítě, pokud nebyl výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče omezen nebo pozastaven, nebo pokud nedošlo ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům (musí být doloženo rozhodnutím soudu, a to i v případě, kdy jsou manželé rozvedeni) anebo pokud není pobyt druhého rodiče žijícího v zahraničí znám. Pokud jsou oba rodiče dítěte zbaveni rodičovské zodpovědnosti nebo výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven či omezen, nebo pokud nenají způsobilost k právním úkonům nebo pokud není pobyt rodičů žijících v zahraničí znám, může učinit prohlášení soudem ustanovený poručník, popř. opatrovník dítěte; souhlas rodičů se v těchto případech nevyžaduje.

V případě, že je pro dítě činěno samostatné prohlášení o nabytí státního občanství České republiky, je postup stejný jako v případě, je-li dítě zahrnuto do prohlášení jednoho nebo obou rodičů.³³

Státní občanství České republiky prohlašovatel nenabývá dnem, kdy učinil prohlášení před příslušným úřadem, ale dnem, kdy tento příslušný úřad vydá

³³ Občan na úřadě – Nabývání státního občanství České republiky prohlášením [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 10. 2010]. Dostupné na WWW: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/zakladni/stat_o5.html

osvědčení o nabytí státního občanství České republiky prohlášením – tedy dnem vydání osvědčení.³⁴

4.5.2 Prohlášení podle §18 až 18c

Podle platné právní úpravy mohou učinit prohlášení o nabytí občanství České republiky (§ 18a, 18b, 18c zákona o státním občanství) slovenští občané, kteří splňují zvláštní podmínky stanovené v uvedených ustanoveních.

4.5.2.1 Prohlášení podle § 18a

Prohlášení podle §18a může učinit jen občan Slovenské republiky, který měl k 31. 12. 1992 státní občanství České a Slovenské Federativní republiky, který nebyl státním občanem České republiky a který měl na území České republiky trvalý pobyt podle zvláštních právních předpisů a tento pobyt trvá, anebo který od 31. 12. 1992 až dosud trvale žije na území ČR.

Toto ustanovení bylo do ZSO vloženo zákonem č. 272/1993 Sb., s účinností od 11. 11. 1993 a jeho dikce byla poté upravena zákonem č. 194/1999 Sb., s účinností od 2. 9. 1999. Od tohoto data tedy osoby prokazují splnění uvedené podmínky před krajským úřadem, do jehož správního obvodu podle místa, kde trvale žily, spadaly.³⁵

Toto prohlášení učiní před příslušným úřadem podle místa trvalého pobytu prohlášovatele. K prohlášení musí připojit:

- rodný list,

³⁴ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009,s.196

³⁵ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009,s.196

- oddací list, pokud prohlašovatel uzavřel manželství, popřípadě doklad o rozvodu manželství nebo úmrtní list zemřelého manžela,
- doklady, kterými muže prokázat trvalý pobyt na území ČR, nejpozději od 31. prosince 1992.

Rodiče, popřípadě jeden z nich mohou pro dítě učinit samostatné prohlášení nebo jej mohou do prohlášení zahrnout. K tomuto prohlášení se musí připojit:

- rodný list dítěte
- souhlas druhého rodiče s nabytím státního občanství České republiky, pokud nebyl výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče omezen nebo pozastaven anebo nedošlo-li ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům.

Státní občanství České republiky se podle tohoto ustanovení nabývá dnem vydání osvědčení o nabytí státního občanství České republiky prohlášením.

4.5.2.2 Prohlášení podle § 18b

Prohlášení podle §18b může učinit jen státní občan Slovenské republiky, který měl k 31. prosinci 1992 státní občanství České a Slovenské Federativní Republiky a který nabytí státního občanství Slovenské republiky udělením v době od 1. ledna 1994 do 1. září 1999, pokud toto občanství již v mezidobí nenabyt jinak.

Toto ustanovení bylo do ZSO vloženo zákonem č. 357/2003 Sb. a nabylo účinnosti dne 29. 10. 2003. Od tohoto dne byly k přijetí prohlášení příslušné zastupitelské úřady – pokud bylo prohlášení činěno v cizině – nebo krajské úřady podle místa trvalého nebo posledního trvalého pobytu na území České republiky.

Pokud prohlášovateľ nikdy neměl na území České republiky trvalý pobyt povolen, je příslušný k přijetí prohlášení Úřad městské části Praha 1.³⁶

Prohlášovateľ musí prokázat svoji totožnost a v prohlášení uvede místo současného trvalého pobytu, popřípadě posledního trvalého pobytu v České republice; neměl-li nikdy takový pobyt, tuto skutečnost uvede.

K prohlášení připojí:

- rodný list,
- listinu o udělení státního občanství Slovenské republiky,
- pokud prohlášovateľ uzavřel manželství, připojí se podle okolností i oddací list, doklad o rozvodu manželství nebo úmrtní list zemřelého manžela.

Pro děti platí stejná ustanovení jako v §6 a §18a.

Příslušný úřad ověří, zda jsou splněny podmínky stanovené zákonem 40/1993 Sb., §18b pro vydání osvědčení o nabytí státního občanství České republiky prohlášením.

Státní občanství České republiky se podle tohoto ustanovení nabyvá dnem vydání osvědčení o nabytí státního občanství prohlášením.

4.5.2.3 Prohlášení podle § 18c zákona

Prohlášení podle §18c může učinit jen státní občan Slovenské republiky, který se narodil na území Slovenské republiky rodičům, z nichž jeden měl státní občanství České socialistické republiky nebo České republiky a druhý státní občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky a ke dni 31. prosince 1992 byl státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky

³⁶ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s.198

a současně Slovenské republiky mladším 18 let, pokud toto občanství již v mezidobí nenabyl jinak.

Toto ustanovení bylo do ZSO vloženo zákonem č. 357/2003 Sb. a nabylo účinností dne 29. 10. 2003. Od tohoto data je k přijetí tohoto prohlášení příslušný zastupitelský úřad, je-li prohlášení činěno v cizině, nebo krajský úřad příslušný podle místa trvalého (resp. posledního trvalého) pobytu na území České republiky.³⁷

Prohlašovatel musí splňovat následující podmínky:

- musí jít o občana Slovenské republiky,
- musí jít o osobu, která se narodila na území Slovenské republiky,
- musí jít o osobu, která byla ke dni 31. Prosince 1992 (včetně) občanem České a Slovenské Federativní Republiky mladším 18 let,
- jeden jeho rodič musel být v době jeho narození občanem Slovenské (socialistické) republiky a druhý občanem České (socialistické) republiky,
- musí jít o osobu, která zatím státním občanem České republiky není.

Prohlašovatel musí prokázat svoji totožnost a v prohlášení uvést místo současného trvalého pobytu, popřípadě posledního trvalého pobytu v České republice; neměl-li nikdy takový pobyt, tuto skutečnost uvede.

Ke svému prohlášení připojí rodný list a doklad o státním občanství Slovenské republiky a dále doklady o státním občanství rodičů prohlašovatele v době jeho narození. Pokud prohlašovatel uzavřel manželství, připojí se podle okolností i oddací list, doklad o rozvodu manželství nebo úmrtní list zemřelého manžela.

Pro děti platí stejná ustanovení jako v §6 a §18a, b.

Státní občanství České republiky se podle tohoto ustanovení nabývá dnem vydání osvědčení o nabytí státního občanství prohlášením.

³⁷ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s.199

4.5.3 Prohlášení podle zákona č. 193/1999 Sb.,

Prohlášení o nabytí občanství mohou dále učinit bývalí občané, kteří občanství pozbyli v době komunistického režimu stanoveným způsobem, podle zvláštního zákona č. 193/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

„Parlament ve snaze zmírnit následky některých křivd, k nimž došlo v období let 1948 až 1989, vědom si, že zahraniční Češi a krajané přispívají k udržování a pěstování národního kulturního dědictví, jakož i k prohlubování vztahů sounáležitosti s Českou republikou a že český exil vyvíjel v emigraci významnou duchovní, politickou a kulturní činnost ve prospěch obnovení svobody a demokracie ve své vlasti a tato činnost si zasluhuje mimořádného uznání, se usnesl na tomto zákoně České republiky.“³⁸

Parlament přijal tento zákon ve snaze zmírnit následky některých křivd, k nimž došlo v období let 1948 – 1989. Toto období je podle zákona č. 480/1991 Sb., o době nesvobody, obdobím, ve kterém komunistický režim porušoval lidská práva i své vlastní zákony.³⁹

Nárok na nabytí státního občanství České republiky měla: „Fyzická osoba, která pozbyla státní občanství Československé republiky, Československé socialistické republiky, České socialistické republiky nebo České republiky v období od 25. února 1948 do 28. března 1990 propuštěním ze státního svazku nebo v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu, s nímž měla nebo má Česká republika uzavřenou smlouvu upravující otázku zamezení vzniku dvojího státního

³⁸ Preambule zákona č. 193/1999 Sb., ze dne 29. července 1999 o státním občanství některých bývalých československých státních občanů

³⁹ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s.200

občanství, může nabýt státního občanství České republiky na základě prohlášení, pokud uvedená mezinárodní smlouva nestanoví jinak.⁴⁰

Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle zákona č. 193/1999 Sb. může učinit:

- fyzická osoba, která pozbyla české či československé státní občanství v období od 25. 2. 1948 do 28. 3. 1990 propuštěním ze státního svazku nebo v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu, s nímž měla nebo má Česká republika uzavřenu smlouvu upravující otázku zamezení vzniku dvojího státního občanství; za osoby propuštěné ze státního svazku se podle zákona č. 88/1990 Sb. považují i osoby, které české či československé státní občanství pozbyly odnětím,
- bývalý československý státní občan, který neměl státní občanství České socialistické republiky nebo České republiky, a který by se stal k 1. 1. 1969 státním občanem Slovenské republiky, pokud se jeho rodiče stali nebo by se stali k 1. lednu 1969 státními občany České socialistické republiky, nebo v době odchodu do ciziny měl trvalý pobyt na území České socialistické republiky nebo České republiky, jestliže není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky,
- bývalý státní občan Slovenské socialistické republiky, který toto občanství pozbyl propuštěním ze státního svazku nebo naturalizací v USA v období od 25. února 1948 do 28. března 1990, pokud se jeho rodiče stali nebo by se stali k 1. lednu 1969 státními občany České socialistické republiky, nebo v době odchodu do ciziny měl trvalý pobyt na území České socialistické republiky

⁴⁰ §1 odst. 1 zákona č. 193/1999 Sb., ze dne 29. července 1999 o státním občanství některých bývalých československých státních občanů

nebo České republiky, jestliže není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.⁴¹

Prohlašovatel při podání prohlášení prokáže svou totožnost, v prohlášení uvede, kdy a jakým způsobem pozbyl české či československé státní občanství, a místo současného (posledního) trvalého pobytu na území České republiky, popř. skutečnost, že takový pobyt neměl.

K prohlášení musí prohlašovatel připojit:

- rodný list,
- oddací list, jde-li o osobu žijící v manželství, osobu rozvedenou nebo ovdovělou,
- další případné doklady, kterými prokazuje správnou podobu svého příjmení,
- listinu (osvědčení) o propuštění ze státního svazku, rozhodnutí o odnětí státního občanství, listinu o naturalizaci v USA nebo jiný doklad, ze kterého bude vyplývat datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství; nemá-li prohlašovatel doklady uvedené v tomto bodě, příslušný úřad ověří potřebné údaje úřední cestou.

Pokud je do prohlášení zahrnuto i dítě mladší 18 let, je třeba navíc předložit:

- rodný list dítěte,
- souhlas druhého rodiče s nabytím státního občanství České republiky dítěte, pokud nebyl výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče omezen nebo pozastaven, anebo nedošlo-li ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům,
- souhlas dítěte, dosáhlo-li ke dni podání prohlášení věku 15 let.

⁴¹ Občan na úřadě – Nabývání státního občanství České republiky prohlášením [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 10. 2010]. Přístup z: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/zakladni/stat_o5.html

Prohlašovatel nabývá občanství dnem vydání osvědčení o nabytí státního občanství České republiky. Prohlašovatel může do svého prohlášení zahrnout své nezletilé dítě, i když se nejedná o bývalého občana. Tento způsob nabývání státního občanství ve své podstatě znamená, že jsou-li splněny zákonem stanovené podmínky, má prohlašovatel na státní občanství právní nárok.

K přijetí prohlášení na území České republiky je příslušný krajský úřad podle místa trvalého, popř. posledního trvalého pobytu prohlašovatele, pokud prohlašovatel trvalý pobyt nikdy neměl, je k přijetí prohlášení příslušný Úřad městské části Praha 1. V cizině je možno prohlášení činit před kterýmkoli zastupitelským úřadem České republiky, který jej následně postoupí příslušnému úřadu v České republice. Ani jeden z citovaných zákonů jako podmínku pro navrácení státního občanství nestanovil podmínku trvalého pobytu na území České republiky.

Osobám, které nabyly státní občanství České republiky na základě prohlášení, je umožněno mít dvojí státní občanství.

4.6 Udělení

Nabytí státního občanství České republiky udělením upravují §7 až 12, zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.).

Tento způsob nabývání státního občanství je udělován na základě žádosti fyzické osoby.

Typickým způsobem nabytí státního občanství na základě projevu vůle fyzické osoby a státu je přijetí do státoobčanského svazku na základě žádosti jedince

nebo jeho zákonného zástupce, popř. osoby, které zákon jeho zahrnutí do své žádosti umožňuje (manžel).⁴²

O státní občanství mohou žádat občané cizího státu trvale žijící na území České republiky, ale i osoby bez státního občanství. Tato žádost je podmíněna splněním zákonem stanovených podmínek, které jsou vyjádřené v §7) Státní občanství České republiky lze na žádost udělit fyzické osobě, která splňuje současně tyto podmínky:

- a) má na území České republiky ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržuje,
- b) prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbude dosavadní státní občanství, nebo prokáže, že pozbyla dosavadní státní občanství, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky,
- c) nebyla v posledních pěti letech pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin,
- d) prokáže znalost českého jazyka,
- e) plní povinnosti vyplývající z ustanovení zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt a vstup cizinců na území České republiky,^{3g}) povinnosti vyplývající ze zvláštních předpisů upravujících veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky.⁴³

Společnou žádost o udělení státního občanství České republiky mohou podat manželé. Rodiče mohou do žádosti zahrnout i dítě. K žádosti musí připojit:

- rodný list dítěte,

⁴² Filip, J., Svatoň, J., Zimek, J. Základy státovědy. 2. dotisk 3. opraveného a zkráceného vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 125.

⁴³ §7 odst. 1 zákona č. 40/1993 Sb.,

- doklad o tom, že dítě nabytím státního občanství České republiky pozbude dosavadní státní občanství, nebo doklad o pozbytí dosavadního státního občanství dítěte, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky,
- pokud žádost podává pouze jeden z rodičů, předloží souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství dítěte, pokud výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče nebyl omezen nebo pozastaven, nedošlo-li ke zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům anebo pokud není pobyt druhého rodiče žijícího mimo území České republiky znám. Jsou-li oba rodiče dítěte zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven či omezen, nemají-li způsobilost k právním úkonům, nebo pokud není pobyt rodičů žijících mimo území České republiky znám, může učinit prohlášení soudem ustanovený poručník, popřípadě opatrovník dítěte; souhlas rodičů se v těchto případech nevyžaduje. Žádost lze udělit dítěti samostatně na základě žádosti zákonného zástupce.

Státní občanství České republiky uděluje ministerstvo.

Žadateli se vydá Listina o udělení státního občanství České republiky. Žádost se podává u úřadu příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Úřad ověří pohovorem se žadatelem jeho znalost českého jazyka a o výsledku učiní záznam do spisu. Úřad zašle zápis o složení státoobčanského slibu nebo zápis o převzetí listiny o udělení státního občanství České republiky ministerstvu a oznámí nabytí státního občanství

- a) ohlašovně místa trvalého pobytu v České republice,
- b) Policii České republiky,
- c) územní vojenské správě, podléhá-li fyzická osoba branné povinnosti.

5. Pozbývání státního občanství

Pozbývání státního občanství České republiky se řídí právní úpravou podle zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.).

Právní úprava státního občanství České republiky určuje dva způsoby pozbytí a to prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky nebo nabytím cizího státního občanství výslovným projevem vůle. Dále zákon upravuje náležitosti prohlášení a podmínky, které vedou ke ztrátě státního občanství České republiky.

5.1 Prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky

§16 zákona o státním občanství upravuje prohlášení o vzdání se státního občanství České republiky (dále jen prohlášení).

Podmínky, které musí být splněny, jsou uvedeny v §16 odst. 1.: **Státní občan České republiky, který se zdržuje v cizině** a současně je **státním občanem cizího státu**, může nejdříve dnem, kdy dosáhne **zletilosti**, prohlásit, že se vzdává státního občanství České republiky.

Toto prohlášení podle odstavce 1 se činí před zastupitelským úřadem České republiky. Žadatel v něm uvede, kdy nabytí cizí státní občanství a místo posledního trvalého pobytu na území České republiky nebo, že nikdy takový pobyt neměl.

K prohlášení musí žadatel přiložit doklad o státním občanství České republiky a doklad o tom, že nabytí státní občanství cizího státu.

Rodiče mohou do prohlášení zahrnout i dítě, které je státním občanem České republiky a současně je státním občanem cizího státu. K prohlášení připojí rodný list dítěte a doklad o tom, že dítě nabylo státní občanství cizího státu. Pokud žádost podává pouze jeden z rodičů, předloží žadatel souhlas druhého rodiče se změnou

státního občanství dítěte. Jestliže výkon rodičovské zodpovědnosti druhého rodiče nebyl omezen nebo pozastaven, nedošlo-li ke zbavení jeho rodičovské zodpovědnosti nebo způsobilosti k právním úkonům anebo pokud není pobyt druhého rodiče žijícího mimo území České republiky znám. Jsou-li oba rodiče dítěte zbaveni rodičovské zodpovědnosti, výkon jejich rodičovské zodpovědnosti byl pozastaven či omezen, nemají-li způsobilost k právním úkonům, nebo pokud není pobyt rodičů žijících mimo území České republiky znám, může učinit prohlášení soudem ustanovený poručník, popřípadě opatrovník dítěte; souhlas rodičů se v těchto případech nevyžaduje.

Fyzická osoba může prohlášení učinit písemně nebo osobně do protokolu na zastupitelském úřadě. Žadatel nemusí vyslovit přesnou formulaci, ale nesmí vzbuzovat pochyby, že už nadále nechce být státním občanem České republiky.

Fyzická osoba, žadatel, dostane doklad o pozbytí státního občanství České republiky, který mu vydá zastupitelský úřad České republiky. Úřad po obdržení prohlášení oznámí jeho pozbytí:

- ohlašovně místa současného trvalého pobytu nebo posledního trvalého pobytu v České republice,
- Policii České republiky,
- územní vojenské správě, podléhá-li fyzická osoba branné povinnosti.

5.2 Nabytí cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle

Tento způsob pozbytí státního občanství byl založen až zákonem o státním občanství, tj. s účinností od 1. 1. 1993 a dále uvedené tedy není možno vztahovat na fyzické osoby, které nabyly cizí státní občanství do 31. 12. 1992.⁴⁴

§ 17 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky upravuje nabytí cizího státního občanství. V článku 1 tohoto zákona je uvedeno, kdo státní občanství pozbývá:

Státní občan České republiky pozbývá české státní občanství ze zákona (automaticky) okamžikem, kdy na základě výslovného projevu vůle nabude cizí státní občanství, s výjimkou případu, kdy se jedná o nabytí cizího státního občanství manžela nebo manželky za trvání manželství s ním/ní. České státní občanství pozbývají tímto způsobem i děti, pokud cizí státní občanství nabudou na základě výslovného projevu vůle svého zákonného zástupce.

S účinností od 29. 10. 2003 (datum nabytí účinnosti zákona č. 357/2003 Sb., který zákon č. 40/1993 Sb. novelizoval) platí následující výjimka z pozbývání státního občanství České republiky nabytím cizího státního občanství na základě výslovného projevu vůle: K pozbytí českého státního občanství nedojde v případě, že státní občan České republiky nabude uvedeným způsobem cizí státní občanství, pokud nabyl státní občanství, která má jeho manžel a stalo se tak za trvání manželství. Rozhodující je datum nabytí cizího státního občanství, nikoli datum podání žádosti o udělení cizího státního občanství.⁴⁵

⁴⁴ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s.233

⁴⁵ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s.233

Právní řád České republiky v takovém případě připouští, aby český státní občan měl dvojí, popř. vícere státní občanství. Výjimka se vztahuje na muže i ženy bez rozdílu. Výjimka se nevztahuje na děti českého státního občana (občanky) zahrnuté do jeho žádosti o nabytí cizího státního občanství manžela (manželky).

Další výjimka je stanovena pro české státní občany, kteří byli k 31. prosinci 1992 státními občany České a Slovenské Federativní republiky - tyto osoby nepozbudou české státní občanství nabytím státního občanství Slovenské republiky, pokud slovenské státní občanství nabyly dne 2. září 1999 a později, tzn. od účinnosti zákona č. 194/1999 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 40/1993 Sb. – jde vlastně o zachování státního občanství České republiky stanovené zákonem.⁴⁶

Státní občanství České republiky se nepozbývá v případě, kdy český státní občan nabude cizí státní občanství přímo ze zákona cizího státu (automaticky), např. narozením, osvojením, určením otcovství, uzavřením manželství, tzn. v případech kdy český státní občan nebo jeho zákonný zástupce neprojeví výslovně vůli cizí státní občanství nabýt.

Úřad po obdržení oznámení o pozbytí státního občanství České republiky oznámí jeho pozbytí:

- ohlašovně místa současného trvalého nebo posledního trvalého pobytu v České republice,
- Policii České republiky,
- územní vojenské správě, podléhá-li fyzická osoba branné povinnosti,
- ministerstvu, pokud pozbytí státního občanství České republiky nebylo úřadu oznámeno tímto ministerstvem.

⁴⁶ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s.234

6. Správní řízení o udělení státního občanství ČR

Předmětem správního řízení je taková rozhodovací činnost orgánů veřejné správy, jejímž účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší práva a povinnosti jmenovitě určené osoby, nebo jímž se v určité věci autoritativně prohlašuje, že taková osoba práva má, nebo nemá.⁴⁷

V případě řízení o udělení státního občanství se jedná o správní řízení zvláštní a správní řízení o žádosti. Pojem zvláštní správní řízení se v tomto smyslu používá pro správní řízení, jejichž úprava je výrazem kombinace obecné úpravy správního řízení a odchylek od něj s předností úpravy zvláštní a tzv. subsidiárním („podpůrným“) využitím správního řádu.⁴⁸ V případě tohoto správního řízení je tzv. zvláštní úpravou zákon o státním občanství, v němž jsou upravena základní procesní pravidla.

Proces udělování státního občanství České republiky je upraven zákonem č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (úplné znění vyhlášeno pod č. 471/2003 Sb.), zejména ustanovení § 7 až 12 a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád.

Cizinci trvale žijící na území České republiky mají možnost nabýt státní občanství České republiky udělením. Žádost o udělení českého státního občanství mohou podat i osoby bez státního občanství trvale žijící v České republice.⁴⁹ Žádost o udělení českého státního občanství se podává u příslušného krajského úřadu, v místě trvalého pobytu a vyřizuje ho Ministerstvo vnitra ČR v Praze.

⁴⁷ §9 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu

⁴⁸ Skulová, S. a kol. Správní právo procesní. Praha: Eurolex Bohemia, Praha, 2005; s. 25

⁴⁹ Udělení státního občanství České republiky [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné na WWW <http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

6.1 Žadatel

Žadatelem o státní občanství může být pouze fyzická osoba, která nabyla způsobilosti samostatně jednat ve státoobčanských věcech, tzn. od 18 let. Manželé, mohou žádost podávat společně. Rodiče mohou do žádosti zahrnout i své dítě, mladší 18 let. Pokud žádost podává jen jeden z rodičů, druhý rodič musí k žádosti doložit souhlas, pokud nebyl zbaven rodičovských práv nebo způsobilosti k právním úkonům. Podle §9 odst. 3 zákona o státním občanství, lze na žádost zákonného zástupce udělit státní občanství dítěti samostatně.

Žadatel musí splnit následující podmínky, aby mohl získat státní občanství České republiky. Ministerstvo vnitra může (nikoli musí) žadateli udělit státní občanství České republiky. „Podmínky, které musí žadatel splnit⁵⁰:

1. má na území České republiky ke dni podání žádosti po dobu nejméně pěti let povolen trvalý pobyt a po tuto dobu se zde převážně zdržuje;
2. prokáže, že nabytím státního občanství České republiky pozbude své dosavadní občanství, nebo prokáže, že pozbyl své dosavadní občanství, nejde-li o osobu bez státního občanství nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka; doklad o pozbytí dosavadního státního občanství se obstarává až poté, co Ministerstvo vnitra vydá žadateli tzv. příslib udělení státního občanství České republiky;
3. nebyl v posledních pěti letech odsouzen pro úmyslný trestný čin (prokazuje se výpisem z rejstříku trestů v ČR, výpis z rejstříku trestů žadatele si Ministerstvo vnitra obstarává formou dálkového přístupu podle zvláštního právního předpisu, nepředkládá jej žadatel);

⁵⁰ Udělení státního občanství České republiky [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné na WWW:<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

4. prokáže pohovorem před příslušným úřadem znalost českého jazyka (nevztahuje se na žadatele, který je nebo byl státním občanem Slovenské republiky);
5. plní povinnosti vyplývající z ustanovení zvláštního právního předpisu upravujícího pobyt a vstup cizinců na území České republiky (zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) a povinnosti vyplývající ze zvláštních předpisů upravujících veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, daně, odvody a poplatky.“

Ministerstvo vnitra může (nikoli musí) žadateli prominout splnění výše uvedených podmínek uvedených pod číslem 1, 2, 4 a 5 z důvodů stanovených v zákoně. Z jiných než ze zákonem stanovených důvodů, které musí být žadatelem doloženy, nelze splnění uvedených podmínek prominout. Prominutí splnění podmínky uvedené pod číslem 3 není možné.⁵¹

„Prominout splnění podmínky povoleného pětiletého trvalého pobytu v ČR lze tehdy, má-li žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt a

- narodil-li se na území ČR,
- nebo žije na území ČR nepřetržitě alespoň deset let,
- nebo měl v minulosti státní občanství ČR, případně státní občanství ČSFR,
- nebo byl osvojen státním občanem ČR,
- nebo je jeho manžel (manželka) státním občanem ČR,
- nebo je alespoň jeden z rodičů žadatele státním občanem ČR,
- nebo přesídlil do ČR do 31. prosince 1994 na základě pozvání vlády,

⁵¹ Udělení státního občanství České republiky Praha: MV ČR, [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

- a nebo je bezdomovcem (osobou bez státního občanství), nebo má na území České republiky přiznáno postavení uprchlíka.

Je možné prominout pouze chybějící délku trvalého pobytu, nikoli jeho existenci. Trvalý pobyt na území České republiky musí mít žadatel tedy v každém případě povolen. O povolení trvalého pobytu rozhoduje dle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, cizinecká policie.

Prominout splnění podmínky spočívající v prokázání o pozbytí dosavadního státního občanství lze tehdy, pokud má žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt, oprávněně se zdržuje na území České republiky po dobu nejméně pěti let, má skutečný vztah k České republice a

- právní předpisy státu, jehož je žadatel státním občanem, neumožňují propuštění ze státního svazku, anebo pokud tento stát odmítá vydat doklad o propuštění žadatele ze státního svazku, anebo
- pokud je propuštění žadatele ze státního svazku spojeno s nepřiměřenými správními poplatky či jinými v demokratickém státě nepřijatelnými podmínkami, anebo
- podáním žádosti o propuštění ze státního svazku by žadatel mohl vystavit sebe nebo osoby blízké pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině, nebo pro politické přesvědčení, anebo
- udělení státního občanství České republiky by bylo významným přínosem pro Českou republiku zejména z hlediska vědeckého, společenského, kulturního či sportovního, anebo

- pozbyl v minulosti státní občanství Československé republiky nebo České a Slovenské Federativní Republiky, pokud nejde o žadatele, který je státním občanem Slovenské republiky,
- splnění této podmínky lze dále prominout žadateli, který má v České republice povolen trvalý pobyt po dobu nejméně pěti let, má skutečný vztah k České republice a oprávněně se zdržuje na jejím území po dobu nejméně 20 let.

Prominout splnění podmínky spočívající v prokázání znalosti českého jazyka i podmínky uvedené pod číslem 5 lze prominout v případech hodných zvláštního zřetele. Při neprokázání znalosti českého jazyka se může jednat například o vážné zdravotní důvody, vysoký věk žadatele apod. Z jiných než zákonem stanovených důvodů uvedených výše splnění podmínek pro udělení českého státního občanství prominout nelze. K učinění výjimky není oprávněn ani ministr vnitra či jiný ústavní činitel.⁵²

6.2 Žádost

Vlastní žádost o udělení českého státního občanství může být psaná volnou formou, protože žádný právní předpis nestanovuje přesně její obsah. Důležité je, aby ze žádosti bylo jasné patrné, kdo je žadatel, které věci se žádost týká, co sleduje a kterému orgánu je určena. Žádost musí být podepsána, datována a je vhodné ji i stručně odůvodnit.

⁵² Udělení státního občanství České republiky [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

K žádosti o udělení státního občanství ČR je třeba připojit zákonem vyžadované doklady a přílohy⁵³:

- vyplněný dotazník k žádosti o udělení státního občanství České republiky (předepsaný tiskopis, který žadatel obdrží a vyplní na úřadu příslušném k podání žádosti)⁵⁴;
- rodný list (nebo rodný a křestní list);
- oddací list (pokud žadatel uzavřel manželství);
- popřípadě doklad o rozvodu manželství nebo úmrtí manžela (manželky);
- doklad o tom, že nabytím státního občanství České republiky pozbyde své dosavadní státní občanství, nebo doklad o pozbytí dosavadního státního občanství, nejde-li o bezdomovce nebo osobu s přiznaným postavením uprchlíka na území České republiky; (doklad o pozbytí dosavadního státního občanství žadatel obstarává až po obdržení příslibu udělení státního občanství České republiky, který vydává Ministerstvo vnitra);
- životopis.

Pokud žadatel žádá o prominutí z některých z výše uvedených podmínek, musí ke své žádosti připojit:

- žádost o prominutí podmínky délky trvalého pobytu v České republice 5 let, jestliže žadatel splňuje některý z předpokladů pro jejich prominutí,
- žádost o prominutí podmínky pozbytí dosavadního státního občanství, jestliže žadatel splňuje předpoklad pro její prominutí,
- žádost o prominutí podmínky znalosti českého jazyka,
- průkaz o povolení k trvalému pobytu pro cizince,

⁵³ Zákon č. 40/1993 Sb. ustanovení § 8, § 9, § 10, § 11 a § 12

⁵⁴ Příloha č. 1

- cestovní doklad,
- pokud žadatel užívá titul, je třeba, aby předložil fotokopii diplomu nebo jiného dokladu opravňujícího k jeho užívání a s doložkou zda je uznáváno v ČR,
- v případě výše uvedeného zahrnutí do žádosti dítěte mladšího 18 roků, je nutné ještě připojit:
- rodný list dítěte,
- písemný souhlas druhého rodiče se změnou státního občanství nezletilého,
- výpis z rejstříku trestů ne starší 6 měsíců (pro dítě starší 15 let).

Jestliže by obstarávání těchto dokladů bylo spojeno s těžko překonatelnou překážkou a lze-li bez jejich předložení zjistit přesně a úplně skutečný stav věci může příslušný orgán státní správy podle §26 zákona o státním občanství jejich předložení prominout.⁵⁵

Žádost o udělení státního občanství České republiky se podává u krajského úřadu v Praze u úřadu městské části, nebo u magistrátů v Brně, Plzni a Ostravě.

6.3 Proces správního řízení

Zvláštností správního řízení o udělení státního občanství je, že o žádosti rozhoduje jiný orgán, než u kterého se žádost podává.

Celý proces se řídí zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Podle §1 odst. 1: „Tento zákon upravuje postup orgánů moci výkonné, orgánů územních samosprávných celků a jiných orgánů, právnických a fyzických osob, pokud vykonávají působnost v oblasti veřejné správy.“

⁵⁵ Zákon č. 40/1993 Sb.

Žádost se podává u krajského úřadu v Praze u úřadu městské části, nebo u magistrátů v Brně, Plzni a Ostravy.

Příslušný úřad ověření totožnosti žadatele, vyplní s žadatelem dotazník a zkontroluje, jestli žádost obsahuje všechny předepsané náležitosti. Pohovorem ověří žadatelovu znalost českého jazyka a učiní o tom záznam. Nemá-li žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění. Trvá-li žadatel na přijetí neúplné žádosti, je úřad povinen ji přijmout, avšak žadatele upozorní, aby stanovené doklady předložil ve lhůtě, kterou mu stanoví a při tomto ho poučí o následcích neodstranění nedostatků v této lhůtě.⁵⁶ Zároveň ho poučí, že pokud ve stanovené lhůtě dané doklady nepředloží, bude neúplná žádost postoupena Ministerstvu vnitra, které podle správního řádu řízení o udělení státního občanství přeruší.⁵⁷ Pracovník úřadu sepíše o výzvě a poučení úřední záznam, který dá podepsat žadateli. Je-li o to požádán, je tento úřad povinen vydat žadateli písemné potvrzení o přijetí žádosti.

Po přijetí žádosti si tento úřad vyžádá stanovisko k podané žádosti úřadu podle místa trvalého pobytu žadatele. Poté zašle spis prostřednictvím cizinecké policie Ministerstvu vnitra. Toto provede nejpozději do 30 dnů od podání žádosti. V průvodním dopise ke spisu uvede své stanovisko k podané žádosti, příp. k žádostem o prominutí některých podmínek stanovených zákonem. Cizinecká policie potvrdí délku trvalého pobytu žadatele na území ČR, připojí své stanovisko a pošle spis Ministerstvu vnitra a to též nejpozději do 30 dnů.

⁵⁶ §66 odst. 1 písm. c) zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

⁵⁷ §64 zákona č. 500/2004Sb., správní řád

Řízení o žádosti je zahájeno dnem, kdy žádost o udělení státního občanství, kterou se zahajuje řízení, došla Ministerstvu vnitra. Ministerstvo pak rozhodne do 90 dnů od zahájení správního řízení.

Ministerstvo je povinno posoudit žádost i z hlediska bezpečnosti státu a může si za tímto účelem vyžádat stanoviska Policie a zpravodajských služeb ČR. Pokud je obsahem těchto stanovisek skutečnost, která podléhá utajení podle zvláštního zákona, pak se nestává součástí spisu.

V průběhu řízení si ministerstvo za účelem prokázání podmínky^{58,59} k udělení státního občanství může vyžádat potvrzení finančního úřadu o úhradě daní a poplatků, kopie daňových přiznání, živnostenských listů nebo pracovních smluv, potvrzení zdravotní pojišťovny o řádném průběhu a platbách veřejného zdravotního pojištění, výpisů z obchodního rejstříku a potvrzení zaměstnavatele o úhradě daně z příjmů a o platbách na veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.⁶⁰

Pokud k žádosti nejsou přiloženy všechny stanovené doklady, přeruší Ministerstvo vnitra podle §64 správního řádu řízení o udělení státního občanství. Rozhodnutí o tom pošle žadateli. Proti tomuto rozhodnutí se nelze odvolat.

Rozhodnutí o přerušení řízení o udělení českého státního občanství žadateli může sloužit jako doklad k řízení o propuštění z dosavadního státního svazku. Předloží-li žadatel chybějící doklady, pokračuje Ministerstvo vnitra v řízení.

⁵⁸ §7 odst. 1 písm. e) zákona o občanství

⁵⁹ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 428/2005 Sb.

⁶⁰ §8 odst. 2 zákon č. 40/1993 Sb.,

Na závěr správního řízení po shromáždění potřebných důkazů rozhodne o udělení státního občanství. Jedná se o rozhodnutí povahy konstitutivní, neboť se jím zakládají, mění nebo ruší práva jmenovitě určených osob.

Pokud Ministerstvo vnitra žádosti vyhoví, vyhotoví Listinu o udělení státního občanství ČR, kterou zašle místně příslušnému úřadu. O případném prominutí podmínek k udělení státního občanství se rozhodnutí nevydává.

Pokud žadatel předložil všechny požadované doklady a Ministerstvo vnitra žádost o udělení státního občanství zamítlo, zašle žadateli zamítavé správní rozhodnutí, proti kterému může žadatel podat rozklad.

6.3.1 Udělení státního občanství ČR

Státní občanství České republiky se nabývá dnem složení státoobčanského slibu (nejedná-li se o výjimečné případy, kdy je složení státoobčanského slibu prominuto - v takovém případě se české státní občanství nabývá dnem, kdy rozhodnutí o prominutí státoobčanského slibu nabylo právní moci).

Slib je složen až po zaplacení správního poplatku, kdy poplatek činí 10.000 Kč. Ministerstvo vnitra zašle Listinu o udělení státního občanství na místně příslušný úřad, po připsání částky na svůj účet. Příslušný úřad je povinen pozvat žadatele do 6 týdnů ke složení státoobčanského slibu.

Tento poplatek je za jednu udělovací listinu, není rozhodující kolik osob, je na udělovací listině uvedeno. Ministerstvo vnitra může ve zvlášť odůvodněných případech státního zájmu poplatek snížit až na částku 1.000 Kč. Správní poplatek se hradí pouze v případě kladného vyřízení žádosti, tj. v případě vydání Listiny o udělení státního občanství České republiky. Samotné podání žádosti o udělení státního občanství České republiky není zpoplatněno.

Fyzická osoba starší 18 let, které bylo uděleno státní občanství ČR, nabývá stání občanství ČR dnem složení státoobčanského slibu, který zní: „*Slibuji na svou čest věrnost ČR. Slibuji, že budu zachovávat všechny zákony a jiné obecně závazné právní předpisy. Slibuji, že budu plnit všechny povinnosti státního občana ČR*“.

Děti mladší 18 let státoobčanský slib neskládají. Dítě zahrnuté do žádosti rodičů nabývá české státní občanství dnem, kdy jej nabude alespoň jeden z rodičů; bylo-li dítěti české státní občanství uděleno samostatně, nabývá jej dnem převzetí udělovací listiny jeho zákonnými zástupci.

Žadatel, který obdrží Listinu o udělení státního občanství, je povinen dostavit se na ohlašovnu evidence obyvatel v místě jejího pobytu – na matriční úřad nebo zastupitelský úřad. U příslušného úřadu si vyřídí občanský průkaz a to na základě ustanovení příslušného zákona⁶¹, je zřejmé, že žadatel předně požádá o zápis do zvl. matriky a vyhotovení matričního dokladu – rodného (oddacího).⁶² Žadatel si zaeviduje si trvalé bydliště v příslušné obci, kde žije.

Podmínkou pro vyřízení těchto náležitostí je doložení cizojazyčné listiny s překladem a příslušným ověřením, které je nebo není vyžadováno na základě příslušných mezinárodních dohod. Stejně doklady musel žadatel již předkládat v řízení, pokud jsou vyžadovány dle právního vztahu České republiky vůči jeho původnímu státu.

6.3.2 Vydání rozhodnutí o neudělení státního občanství

Ministerstvo vnitra může žádost o udělení státního občanství zamítnout. V případě zamítnutí žádosti vydává Ministerstvo vnitra rozhodnutí o neudělení státního občanství, jež musí splňovat všechny náležitosti dané správním řádem.

⁶¹ Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

⁶² Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů

Proti rozhodnutí o neudělení státního občanství České republiky lze podat do 15 dnů od jeho doručení rozklad (odvolání) ministroví vnitra prostřednictvím oddělení státního občanství a matrik Ministerstva vnitra.

Stává se, že žadateli je posláno zamítavé rozhodnutí, bez odůvodnění nebo právní normy, podle které rozhodl a jakými úvahami se řídil při hodnocení daných informací.

Ministerstvo vnitra může (nikoli musí) žadateli udělit státní občanství České republiky. Ministerstvo si tak ponechává tu možnost neudělit státní občanství žadateli, i když splnil všechny zákonné podmínky. Ministerstvo vnitra má povinnost posuzovat žádost z bezpečnostního hlediska a často je právě toto důvodem, proč žadateli není uděleno státní občanství.

Velmi výstižně popisují situaci žadatele o udělení státního občanství J. Molka a V. Šimíčka uveřejněný v časopise Právník 2/2005: „Žadatel o občanství je tedy v roli hráče v televizní hře, který postupuje čtyřmi koly soutěže, kde občas může moderátor prominout špatné zodpovězení některé otázky, aby po té, co všemi těmito koly úspěšně projde, bylo ponecháno na moderátorově vůli, zda mu výhru vyplatí či nikoliv.“⁶³

V rozhovoru pro internetový web Migraceonline.cz se k tomuto problému vyjadřuje pan doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D., soudce Nejvyššího správního soudu v Brně, v článku Přepjatý formalismus a libovůle jsou v právním státě nepřipustné. Jako modelový příklad poukazuje na rozsudek ze dne 9. 1. 2004, sp. zn. 7 A 31/2002, kde NSS uvedl: "Pouhé obecné konstatování o tom, že pro udělení státního občanství České republiky žadatel nesplňuje podmínky dle ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) a písm. b) zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního

⁶³ Molek, J., Šimíček, V. Udělování státního občanství – na cestě od milosti státu k soudně přezkoumatelnému rozhodnutí. Právník, 2005, číslo 2, s. 142

občanství České republiky, aniž by se správní orgán s takovým konstatováním blíže vypořádal a stejně tak se vypořádal i s otázkou možnosti prominutí předmětných podmínek, je nutno považovat za nedostačující a neodpovídající ustanovení § 46 a § 47 odst. 3 správního řádu. Takové rozhodnutí nevychází ze spolehlivě zjištěného stavu věci a v jeho odůvodnění chybí, které skutečnosti byly podkladem rozhodnutí, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval."⁶⁴

Nejvyšší správní soud v tomto konkrétním případě, konstatuje pochybení, i když si je vědom specifčnosti řízení o udělení státního občanství a omezení působnosti citovaných ustanovení správního řádu na tento typ řízení.

V odborném časopise Právník, pan doc. JUDr. Vojtěch Šimíček, Ph.D. s kolegou JUDr. Pavel Molek, Ph.D., kritizovali libovůli na straně Ministerstva vnitra ohledně udělování občanství a soudní nepřezkoumatelnost jejich rozhodnutí.

Dovoluji si zde uvést názor soudce Nejvyššího správního soudu pana doc. JUDr. Vojtěcha Šimíčka, Ph.D., který vyjadřuje postoj Nejvyššího správního soudu k této problematice: „Netvrdíme sice, že na udělení státního občanství existuje nárok, který by byl soudně vymahatelný, nicméně na straně druhé pokud ministerstvo rozhodne o neudělení státního občanství, musí být z tohoto rozhodnutí jasně seznatelné, z jakých důvodů ke svému závěru dospělo. Správní uvážení ministerstva se tak může pohybovat v rámci posouzení zákonem stanovených podmínek pro nabytí státního občanství, nemůže však libovolně zakládat podmínky nové, zákonem výslovně nepředvídané a v některých případech dokonce ani nevyjádřené v odůvodnění rozhodnutí. Je tedy nepochybně věcí suverénního rozhodnutí státu, jaké

⁶⁴ Čaněk, M. Přepjatý formalismus a libovůle jsou v právním státě nepřipustné [online]. Rozhovor s Vojtěchem Šimíčkem z Nejvyššího správního soudu [citováno 28. 2. 2011]. Dostupné na WWW: [z:http://www.migraceonline.cz/index.shtml?x=235000](http://www.migraceonline.cz/index.shtml?x=235000)

podmínky pro udělení státního občanství stanoví (pokud nejsou samozřejmě svojí povahou diskriminační), musí tak však učinit formou zákona a zákonnými limity je následně správní orgán vázán. Úkolem soudu je pak následně hodnotit, zda tyto limity byly při správním rozhodování dodrženy.“⁶⁵

Internetový web Migraceonline.cz uvedl 20. 4. 2005 rozhovor s Mgr. Pavlou Boučkovou Ph.D., článek se jmenoval: Rozhodování si o občanech a neobčanech. Paní Mgr. Pavla Boučková Ph.D., je právnička z Poradny pro občanství, občanská a lidská práva. Podle ní jsou některá rozhodnutí týkající se neudělení občanství nezákonná, protože se v odůvodněních Ministerstva vnitra objevují další podmínky, které nemají oporu v zákoně.

Na otázku: „Jak hodnotíte úroveň správní praxe ministerstva vnitra při rozhodování o udělení občanství?“

Odpovídá: „Při správním uvážení o tom, zda občanství udělit či neudělit, ministerstvo vnitra, pokud žadatel splňuje všechny podmínky a oni mu ho přesto nechtějí udělit, jakoby zavádí další podmínky, které v zákoně uvedeny nejsou. Dám příklad. Jestliže je v zákoně podmínka trvání trvalého pobytu po dobu pěti let, podmínka znalosti českého jazyka, podmínka beztrestnosti, podmínka, že cizinec neporušuje pobytový režim, platí řádně daně a sociální dávky a nemá na nich dluhy a že se cizinec vyváže ze státního svazku, což je specifická podmínka, kterou nelze splnit bez součinnosti českého státu, tak je poté podle mého názoru zcela protizákonné, aby jako důvod zamítnutí žádosti se uváděla de facto další podmínka, že žadatel nemá žádné rodinné příslušníky, kteří jsou občany České republiky. Odporuje to jednak zásadě zákonnosti. Zákon by měl být předvídatelný. Také to

⁶⁵ Čaněk, M. Přepjatý formalismus a libovůle jsou v právním státě nepřípustné [online]. Rozhovor s Vojtěchem Šimíčkem z Nejvyššího správního soudu [citováno 28. 2. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.migraceonline.cz/index.shtml?x=235000>

odporuje ústavní zásadě, která stanoví, že státní orgán může činit pouze to, co zákon stanoví. Nesmí činit ani to, co mu zákon sice nezapovídá, ale ani výslovně nedovoluje. To znamená, že pokud má stanovené nějaké premisy své úvahy, musí se jich držet. Nemůže si svévolně stanovovat další podmínky. Navíc existuje významné podezření, že takto stanovené podmínky nejsou stejně aplikovány ve všech stejných případech. Je zde porušena zásada rovnosti při správním rozhodování, což je poměrně podstatná zásada týkající se dobré správy.⁶⁶

6.3.2.1 Opravné prostředky správních rozhodnutí

Opravné prostředky ve správním řízení jsou procesní instituty, které slouží účastníkům řízení, kteří nesouhlasí se správním rozhodnutím. Opravné prostředky dělíme na řádné a mimořádné. Řádné opravné prostředky jsou takové prostředky, jejichž uplatnění přichází v úvahu v době, respektive do té doby, dokud předmětné správní rozhodnutí nenabylo právní moci. Mimořádné opravné prostředky jsou naproti tomu takové opravné prostředky, jejichž uplatnění přichází v úvahu zásadně proti správním rozhodnutím již pravomocným.⁶⁷

Řádné opravné prostředky jsou rozklad, soudní přezkoumání a kasační stížnost.

Jak už bylo výše uvedeno proti rozhodnutí o neudělení státního občanství České republiky lze podat odvolání neboli **rozklad**. Pokud je však žádost zamítnuta z důvodu nesplnění všech podmínek dané zákonem, nemá žadatel právní nárok na státní občanství České republiky.

⁶⁶ Čaněk, M. Rozhodování si o občanech a neobčanech [online]. Rozhovor s Pavlou Boučkovou [citováno 28. 2. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955254>

⁶⁷ Skulová S., Průcha P., Havlan P., Kadečka S., Správní právo procesní. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, str. 188 a 189

Rozklad je používán ve správním řízení pro opravný prostředek, směřující proti rozhodnutí ústředního orgánu státní správy, ministra, státního tajemníka ministerstva, nebo vedoucího jiného ústředního správního úřadu v prvním stupni.⁶⁸

O rozkladu proto rozhoduje vždy vedoucí příslušného ústředního orgánu státní správy a to na základě jím ustanovené rozkladové komise.⁶⁹ „Rozkladová komise má nejméně 5 členů. Předsedu a ostatní členy rozkladové komise jmenuje ministr nebo vedoucí jiného ústředního správního úřadu. Většinu členů rozkladové komise tvoří odborníci, kteří nejsou zaměstnanci zařazení do ústředního správního úřadu. Ustanovení § 14 a 134 platí obdobně s tím, že rozkladová komise může jednat a přijímat usnesení v nejméně pětičlenných senátech a že většina přítomných členů musí být odborníci, kteří nejsou zaměstnanci ústředního správního úřadu.“⁷⁰

V řízení o rozkladu může rozkladová komise rozhodnutí zrušit nebo změnit, pokud se tím plně vyhoví rozkladu a jestliže tím nemůže být způsobena újma žádnému z účastníků, ledaže s tím všichni, jichž se to týká, vyslovili souhlas, nebo rozklad zamítnout.⁷¹

Pokud je žadateli rozklad zamítnut má právo na **soudní přezkoumání** zamítavého rozhodnutí.

Pravomoc a příslušnost soudů upravuje zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Podle § 3 odst. 1: „Ve správním soudnictví jednají a rozhodují krajské soudy a Nejvyšší správní soud. U krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty a specializovaní samosoudci.“⁷² Řízení je zahájeno dnem, kdy žaloba proti zamítavému rozhodnutí proti rozkladu dojde ke krajskému soudu.

⁶⁸ § 152 odst. 1, zákona 500/2004 Sb., správní řád

⁶⁹ Skulová, S. a kol. Správní právo procesní. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 199

⁷⁰ § 152 odst. 3, zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

⁷¹ § 152 odst. 5, zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

⁷² § 3 odst. 1., zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Pokud žadatel neuspěje ani u krajského soudu, může se obrátit na Nejvyšší správní soud a podat tzv. **kasační stížnost**. Nejvyšší správní soud je povinen přezkoumat rozhodnutí krajského soudu.

§ 103 odstavec 1 uvádí důvody kasační stížnosti: „Kasační stížnost lze podat pouze z důvodu tvrzené:

- a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení,
- b) vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost,
- c) zmatečnosti řízení před soudem spočívající v tom, že chyběly podmínky řízení, ve věci rozhodoval vyloučený soudce nebo byl soud nesprávně obsazen, popřípadě bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce,
- d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé,
- e) nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení.⁷³

⁷³ § 103 odst. 1., zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

„ (1) Dospěje-li Nejvyšší správní soud k tomu, že kasační stížnost je důvodná, rozsudkem zruší rozhodnutí krajského soudu a věc mu vrátí k dalšímu řízení; jestliže již v řízení před krajským soudem byly důvody pro zastavení řízení, odmítnutí návrhu nebo postoupení věci, rozhodne o tom současně se zrušením rozhodnutí krajského soudu Nejvyšší správní soud. Není-li kasační stížnost důvodná, Nejvyšší správní soud ji rozsudkem zamítne.(3) Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí. (4) Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu doručí účastníkům řízení a osobám zúčastněným na řízení krajský soud.“⁷⁴

⁷⁴ § 110 odst. 1., 3. a 4., zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

7. Prokazování a zjišťování státního občanství

7.1 Prokazování státního občanství

§ 20 zákona o nabývání státního občanství definuje doklady, kterými se občan České republiky prokáže. Tyto doklady jsou přesně dané a jejich výčet nalezneme v odstavci 1. Uvedené doklady - občanský průkaz, cestovní doklad, osvědčení, případně potvrzení o státním občanství České republiky, vysvědčení o způsobilosti k uzavření manželství, je-li v něm údaj o státním občanství uveden. Z tohoto odstavce vyplívá, že žádný jiný doklad nemůže být použit. Dokladem prokazujícím státní občanství České republiky tak nemůže být ani Listina o udělení státního občanství.

7.1.1 Občanský průkaz

Občanský průkaz je veřejná listina. Řídí se zákonem č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech. Zákon vymezuje náležitosti a podmínky držení občanského průkazu. Každý občan, který dosáhl věku 15 let a má trvalý pobyt na území České republiky, je povinen tento doklad totožnosti mít u sebe. Tímto dokladem občan prokazuje své jméno, popřípadě jména, příjmení, rodné číslo, podobu, státní občanství České republiky a další údaje v ní zapsané podle zákona o občanských průkazech.⁷⁵

7.1.2 Cestovní doklad

„Cestovní doklad je veřejná listina opravňující občana k opuštění území ČR přes hraniční přechod, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, již je ČR vázána. Cestovním dokladem občan prokazuje své jméno, příjmení, rodné číslo, podobu,

⁷⁵ §2 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech ve zněních pozdějších předpisů

státní občanství ČR a další údaje zapsané v cestovním dokladu podle tohoto zákona.⁷⁶

Druhy cestovních dokladů vymezuje §5 zákona o cestovních dokladech – cestovní pas, diplomatický pas, služební pas, cestovní průkaz, náhradní cestovní doklad Evropské unie, zavedený na základě rozhodnutí 1996, o zavedení náhradního cestovního dokladu (96/409/SZBP), jiný cestovní doklad na základě mezinárodní smlouvy.⁷⁷

7.1.3 Osvědčení a potvrzení o státním občanství – zjišťování státního občanství

Osvědčení a potvrzení jsou listiny, kterými příslušný krajský úřad konstatuje, že daná osoba je státním občanem České republiky. Dále bude v listinách uvedeno na základě jakého ustanovení a k jakému datu státní občanství ČR fyzická osoba nabyla, popřípadě pozbyla.

Listiny se vystavují na žádost fyzické osoby, o jejíž státní občanství se jedná, nebo i jiné osoby, která prokáže právní zájem na zjištění státního občanství. Žádost může podat fyzická osoba, nejdříve však dnem, kdy nabude zletilosti. Pokud fyzická osoba nenabyla zletilost, žádá o vystavení zákonný zástupce.

Žádost o vydání osvědčení či potvrzení o státním občanství České republiky se podává u krajského úřadu v Praze u úřadu městské části, ve městech Brno, Plzeň, Ostrava u magistrátů těchto měst, nebo u matričního úřadu.⁷⁸

⁷⁶ §2 zákona 329/1999 Sb., o cestovních dokladech ve znění pozdějších předpisů

⁷⁷ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 326

⁷⁸ Gronwaldtová Wagnerová, P., Morávková, J. Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009, s. 251-252

7.1.4 Vysvědčení o způsobilosti k uzavření manželství

„Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství vydává matriční úřad na žádost státního občana České republiky nebo osoby bez státního občanství s trvalým pobytem na území České republiky. Předkládá se při uzavření manželství na zastupitelském úřadu České republiky v cizině.

Předložení vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství může na snoubenci požadovat orgán cizího státu jako doklad pro uzavření manželství nebo jako podklad pro vydání dokladů k uzavření manželství svého státního občana.

Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství se vydává na žádost státního občana České republiky nebo osoby bez státní příslušnosti, nebo jimi zplnomocněné fyzické osoby.

Žádost musí fyzická osoba podat osobně, na matričním úřadu podle místa trvalého pobytu, nebo matričním úřadu podle posledního trvalého pobytu na území České republiky před odchodem do ciziny, anebo Úřadu městské části Praha 1, pokud takový pobyt žadatel nikdy neměl.

Žádost musí být písemná a přikládá se k ní - občanský průkaz, cestovní pas nebo povolení k pobytu pro cizince, rodný list, výpis z evidence obyvatel o místu trvalého pobytu, výpis z evidence obyvatel o osobním stavu, úřední doklad o bydlišti a o osobním stavu, vydaný orgánem cizího státu, zdržuje-li se žadatel trvale v cizině, pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství, nebo úmrtní list zemřelého manžela, popřípadě pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení partnerství, nebo úmrtní list zemřelého partnera, úřední doklad o správné podobě užívaného příjmení, není-li tato skutečnost patrna z předložených matričních dokladů. Jde-li o osobu nezletilou starší 16 let - rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství opatřené doložkou o právní moci. Osoba, jejíž způsobilost k právním úkonům je rozhodnutím soudu

omezena, nebo fyzická osoba stížená duševní poruchou, která by měla za následek omezení způsobilosti k právním úkonům - rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství opatřené doložkou o právní moci, úředně ověřený výpis z knihy registrovaného partnerství o tom, že partnerství bylo zrušeno rozhodnutím soudu, nebo úmrtní list zemřelého partnera.

Žádá-li o vydání vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství zplnomocněný zástupce státního občana ČR nebo osoby bez státního občanství, předkládá tento písemnou plnou moc žadatele k obstarání vysvědčení, písemnou žádost o vydání vysvědčení a přiloží shora uvedené doklady.

Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství se vydává na předepsaném tiskopise a platí 6 měsíců ode dne jeho vydání.⁷⁹

7.2 Zjišťování státního občanství

Podle § 24 zákona o státním občanství provádí zjišťování státního občanství České republiky úřad příslušný podle místa trvalého pobytu, popřípadě posledního trvalého pobytu osoby, o jejíž státní občanství se jedná. Pokud osoba trvalý pobyt na území České republiky nikdy neměla, provádí zjišťování Úřad městské části Praha 1.

Příslušný úřad vystaví potvrzení o zjištěném výsledku. Je-li to třeba k uplatnění práv fyzické osoby, do potvrzení uvede, kdy, popřípadě na základě jakých ustanovení fyzická osoba státní občanství České republiky nabyla nebo pozbyla.

Žádost o zjištění státního občanství České republiky podává fyzická osoba, která nabyla zletilosti nebo zákonný zástupce za nezletilé dítě.

⁷⁹ *Udělení státního občanství České republiky* [online].: MV ČR, [cit. 18. 1. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

„Výše poplatku za vydání osvědčení nebo potvrzení o státním občanství České republiky činí 100,- Kč; platba se uskutečňuje v hotovosti při předání osvědčení nebo potvrzení. Vydání osvědčení nebo potvrzení o státním občanství pro účely vydání prvního občanského průkazu není zpoplatněno.

Odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vydání osvědčení o státním občanství České republiky lze podat prostřednictvím úřadu, který rozhodnutí vydal, k Ministerstvu vnitra nebo k Magistrátu hlavního města Prahy, pokud rozhodnutí vydal některý z úřadů městských částí v Praze. Pokud rozhodnutí vydal Magistrát města Ostravy, Brna nebo Plzně, je odvolacím orgánem krajský úřad.⁸⁰

⁸⁰ *Udělení státního občanství České republiky* [online]. Praha: MV ČR, [cit. 18. 1. 2011]. Dostupné na WWW <http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

8 Statistické údaje

V této části bych chtěla, shrnou získané informace z Českého statistického úřadu a Policie ČR, o pohybu cizinců a osob bez státního občanství na našem území, družích pobytu, počtu ekonomicky aktivních cizinců a vzdělávajících se cizinců v ČR v letech 2005 až 2010.

8.1 Motivy cizinců k získání českého státního občanství

Vzhledem ke složitosti celého správního řízení, které vede k udělení českého státního občanství, můžeme předpokládat, že motivy, které nutí cizince o české občanství žádat, jsou velmi závažné a pro žadatele důležité. Musíme si uvědomit, že s nabytím českého občanství získává žadatel i určitá práva, která mu nemusela být umožněna v jeho rodné zemi.

Udělení státního občanství je nejvyšší možný stupeň integrace. Žadatel, nyní už občan, získává právo pobývat na území státu, náleží mu aktivní i pasivní volební právo, má možnost vzdělávat se a právo vykonávat určitý druh povolání, právo na hmotné zabezpečení ve stáří, právo na zdravotní péči a mnoho dalších, které nám garantuje Ústava a Listina základních práv a svobod.

Udělení státního občanství je vyústěním jejich letitého pobývání zde v České republice, kde žijí, studují, pracují, kde zakládají své rodiny a aktivně se podílejí na ekonomice.

8.2 Cizinci v ČR

Pobyt cizinců v ČR se řídí zákonem č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (dále jen cizinecký zákon), a zčásti také zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších úprav.

„Tento zákon upravuje v návaznosti na přímo použitelný právní předpis Evropských společenství podmínky vstupu cizince na území České republiky (dále jen „území“) a vycestování cizince z území, stanoví podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.

Podle §1 odst. 2, cizineckého zákona: „Cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.“⁸¹

„Tento zákon, se nevztahuje na cizince, který:

- a) požádal Českou republiku o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany, a azylanta nebo osobu požívající doplňkové ochrany, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak,
- b) pobývá na území na základě zvláštního právního předpisu upravujícího přechodný pobyt cizích ozbrojených sil na území,
- c) požádal Českou republiku o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území, a cizince, který pobývá na území na základě uděleného oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany, pokud tento zákon nebo zvláštní právní předpis nestanoví jinak.“⁸²

⁸¹ §1, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

⁸² §2, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Cizince můžeme rozdělit na dvě základní skupiny – nelegální a legální.

Nelegální cizinci jsou:

1. Vyhoštění cizinci (soudně či správně)

- podle §57 trestního zákonu „Soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky nebo není osobou, které bylo přiznáno postavení uprchlíka, trest vyhoštění z území republiky, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem.“

2. Nevyhoštění cizinci

Legální cizinci:

1. Cizinci mající azyl podle zák. č. 325/1999 Sb., o azylu

- Azyl (podle §12, §13, §14, §15),
- Doplnková ochrana (§14a, §14b, §15a).

2. Cizinci mající dočasnou ochranu - podle zák. č. 221/2003 Sb., o dočasné

ochraně a na základě nařízení vlády nebo rozhodnutí Rady Evropské unie

- jedná se o opatření při hromadném exodu v důsledku ozbrojeného konfliktu, živelné pohromy nebo soustavného porušování lidských práv v zemi původu, které by mělo chránit exulanty a poskytnout jim dočasné útočiště do doby odeznění kritické situace.

3. Cizinci v režimu cizineckého zákona

a. Cizinci z Evropské unie

i. Občané EU

1. Přejížděcí pobyt (prvních 5 let)

- bez tzv. registrace pobytu podle §18,

- s registrací pobytu – potvrzením o přechodném pobytu - §87a, §87d, §87n.

2. Trvalý pobyt

- po 5 letech nebo dříve - §87g, §87i, §87k, §87r, §87s.

ii. Rodinní příslušníci občanů EU (včetně rodin Čechů)

- Rodinní příslušníci občanů EU (ve smyslu § 15a zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) mají zvláštní pobytový pouze za předpokladu, že občan EU na území pobývá na základě zvláštního pobytového povolení nebo o takové povolení žádá.

1. Krátkodobý pobyt (max. 3 měsíce)

- bez víza §18 a §87y.

2. Přechodný pobyt (prvních 5 let)

- povolení k přechodnému pobytu §87b, §87e, §87f, §87o, §87p.

3. Trvalý pobyt (po 5 letech nebo dříve)

- podle §87h, §87i, §87k, §87t.

b. Cizinci ze třetích států

i. Krátkodobý pobyt (max. 3 měsíce)

- bez víza podle §18 zákona č. 326/1999 Sb.
- obecně do 90 dnů bez víz. Občané těch zemí, se kterými má ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku. Cizinec může na území pobývat bez víza nejen na základě mezinárodní smlouvy, ale též na základě nařízení vlády,
- letištní vízum §24,

- tranzitní vízum §22,
- vízum do 90 dnů, tzv. turistické §26, §27, §29.

ii. **Dlouhodobý pobyt** (prvních 5 let)

○ **Standardní režimy**

- 1. rok vízum nad 90 dnů (platnost max. 1 rok, nelze prodloužit) §30, §31,
- další roky povolení k dlouhodobému pobytu §42.

○ **Zvláštní režimy**

- vízum na strpení §33,
- povolení k dlouhodobému pobytu (pro skupiny preferované právem EU),
 - soužití rodiny §42a,
 - rezident jiného členského státu EU §42c,
 - studium §42d,
 - ochrana §42e,
 - vědecký výzkum §42f,
 - rodina vědce §42/3.

iii. **Trvalý pobyt** (po 5 letech nebo dříve) - §66-68 zákona č. 326/1999 Sb.,

- trvalý pobyt bez statutu rezidenta,
 - dlouhodobě pobývajícím rezident.
- obecně za 5 let nepřetržitého pobytu na vízum nad 90 dní nebo povolení k dlouhodobému pobytu v ČR bez dalších podmínek nebo,

- po 4 letech nepřetržitého pobytu, a to cizinci, který na území pobývá v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany,
- po 2,5 letech, pokud jde o úspěšné absolventy pilotního projektu MPSV "Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků",
- bez ohledu na délku předchozího pobytu, pokud o trvalý pobyt žádá za účelem soužití se svým rodinným příslušníkem, který je občanem ČR s trvalým pobytem v ČR nebo v případě humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele.

„V České republice v devadesátých letech počet legálně usazených cizinců postupně vzrůstal. Mezi lety 1994 a 1999 se více než zdvojnásobil ze zhruba 100 tisíc na počty kolem 200 tisíc pobývajících cizinců. V roce 2000 počet cizinců v ČR poklesl o 30.000 osob, přičemž tento vývoj se všeobecně přičítá změnám legislativy. 1. 1. 2000 vstoupil v platnost zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, v původní podobě, který podstatně zpřísnil vstupní a pobytový režim většiny cizinců v ČR. Některá ustanovení tohoto zákona byla zmírněna až novelou platnou od 1. července 2001, která měla za následek opětovný mírný nárůst počtu usazených cizinců. Ten pokračoval až do roku 2006, kdy v ČR bylo Ředitelstvím služby Cizinecké a pohraniční policie evidováno přibližně 321 500 cizinců, z nichž 43 % představovali cizinci s trvalým pobytem.

V souvislosti se vstupem ČR do EU došlo k rozšíření kategorií pobytu, kromě pobytů trvalých a víz nad 90 dnů jsou rozlišovány také pobyty dlouhodobé (pobyty navazující na víza nad 90 dnů) a pobyty přechodné pro občany EU a jejich rodinné příslušníky.⁸³

Celkový počet cizinců v České republice nám znázorňuje tabulka č. 1 a následně i graf č. 1. V tabulce jsou použity zdroje z Českého statistického úřadu a Policie České republiky – Služba cizinecké policie, která má přesné informace o pobytu cizinců s trvalým a dlouhodobým pobytem na našem území - Počty cizinců s povoleným pobytem na území ČR.⁸⁴

Tabulka č. 1 **Celkový počet cizinců na území ČR v letech 2005 - 2010**

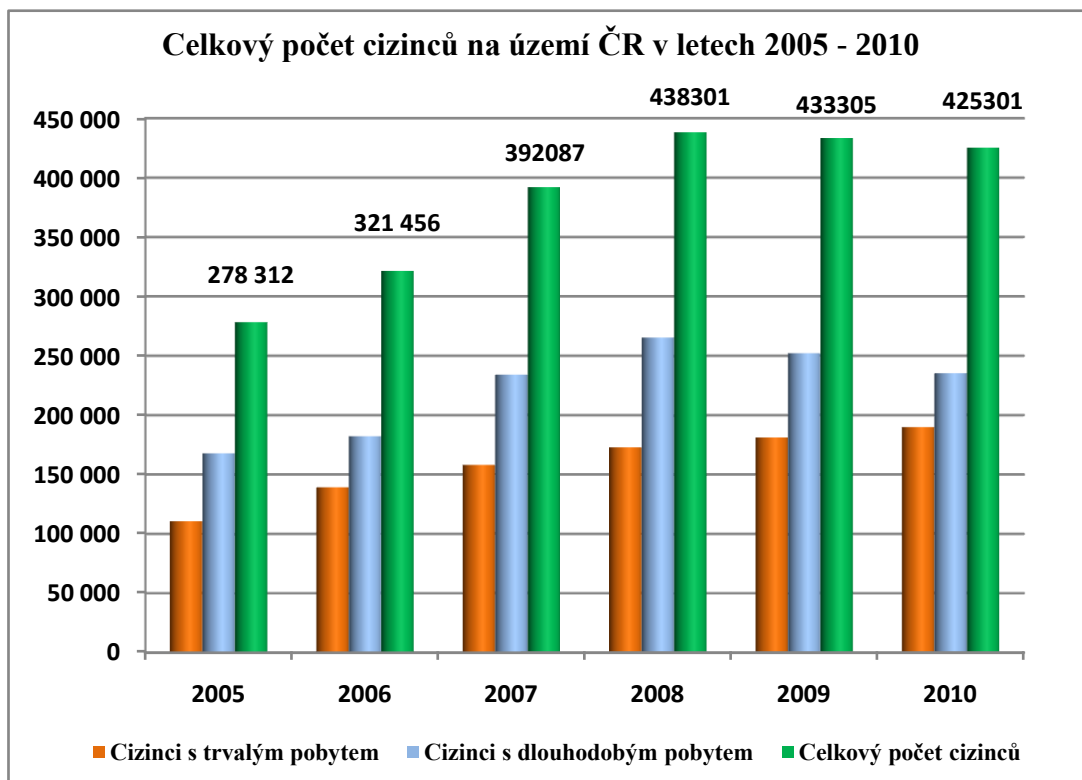
Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Cizinci s trvalým pobytem	110 598	139 185	158018	172927	181161	189962
Cizinci s dlouhodobým pobytem	167 714	182 271	234069	265374	252144	235339
Celkový počet cizinců	278 312	321 456	392087	438301	433305	425301

Z tabulky můžeme vyčíst, že nejnižší počet cizinců na našem území byl v roce 2005, kdy celkový počet cizinců byl 278 312 osob. V roce 2006 celkový počet cizinců překročil hodnotu 300 000. V roce 2008 byla překročena hodnota 400 000 osob a zároveň to byl rok s nejvyšším počtem cizinců zaznamenaných na našem území. Celkový počet cizinců v roce 2008 tak byl 438 301 osob.

⁸³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - Počet cizinců v ČR - Popis aktuálního vývoje [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-popis_aktualniho_vyvoje

⁸⁴ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY – Služba cizinecké policie – Počty cizinců s povoleným pobytem na území ČR [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statistiky-885151.aspx>

Graf č. 1 Celkový počet cizinců na území ČR v letech 2005 - 2010

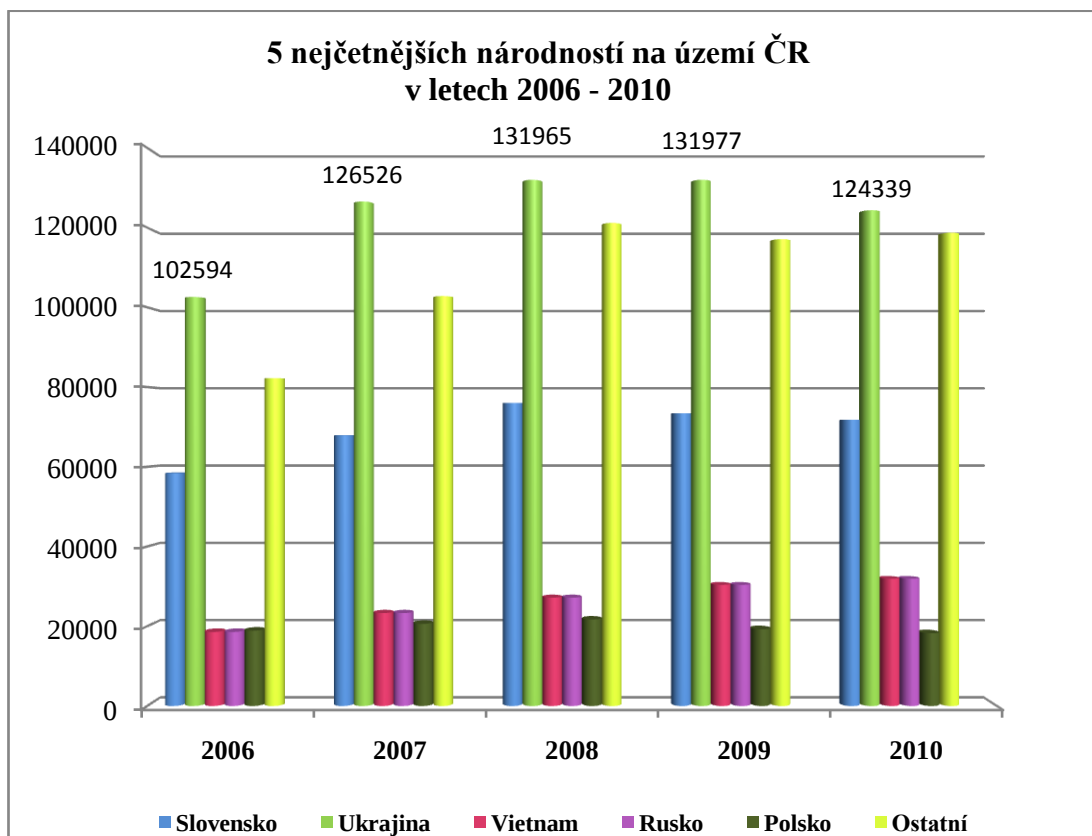

Národnostní složení České republiky je v posledních letech poměrně stejné. Jak můžeme vidět v tabulce č. 2 a následně v grafu č. 2, největší počet cizinců je zastoupeno Ukrajinskými občany. Počet ukrajinských občanů na našem území v posledních 5 letech překročil hodnotu 100 000 osob. Jako 2. nejčetnější cizinci jsou občané Slovenské republiky. Teprve za občany Slovenské republiky jsou občané Vietnamu, Ruska a Polska.

Tabulka č. 2 – 5 nejčetnějších národností na území ČR v letech 2006 - 2010

Rok	Slovensko	Ukrajina	Vietnam	Rusko	Polsko	Ostatní
2006	58384	102594	40779	18564	18894	82241
2007	67880	126526	50955	23303	20607	102816
2008	76034	131965	60258	27178	21710	121156
2009	73446	131977	61126	30395	19273	117088
2010	71780	124339	60301	31941	18242	118698

Graf č. 2 - 5 nejčetnějších národností na území ČR v letech 2006 - 2010

8.3 Ekonomicky aktivní cizinci

Cizinci, kteří se chtěli zapojit do pracovního procesu v ČR, potřebovali do 30. 4. 2004 povolení k zaměstnání a povolení k pobytu na našem území. Výjimkou byli občané Slovenské republiky. Zásadní změny nastaly vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. 5. 2004.

Od tohoto data občané EU⁸⁵/EHP⁸⁶ a Švýcarska a jejich rodinní příslušníci, již nejsou z hlediska zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, považováni za cizince

⁸⁵ Ke státům Evropské unie patří: Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Spojené království, Švédsko

⁸⁶ Ke státům Evropského hospodářského prostoru patří: státy EU a Norsko, Lichtenštejnsko a Island.

a v souladu s tímto zákonem mají stejné právní postavení jako občané České republiky, tzn., že mají v ČR volný přístup na trh práce.

Občané států, kteří nepatří do EU, EHP nebo Švýcarska musí mít stále povolení k zaměstnání a povolení k pobytu, pokud zákon o zaměstnanosti nestanovuje jinak.

Povolení k zaměstnání vydává úřad práce cizinci na pracovní místo, které je zaměstnavatelem nahlášené jako volné, které nelze obsadit jinak a zaměstnavatel musí mít povolení zaměstnávat občany ze zahraničí.

„Povolení k zaměstnání s ohledem na situaci na trhu práce (zaměstnavatel musí mít od úřadu práce povolení získávat zaměstnance ze zahraničí) se vydává též cizinci, který bude sezónním zaměstnancem na dobu šesti měsíců v kalendářním roce, pokud mezi jednotlivými zaměstnáními uplyne doba nejméně šesti měsíců.

Povolení k zaměstnání bez ohledu na situaci na trhu práce se vydává cizinci:

- vykonávajícímu v České republice soustavnou vzdělávací nebo vědeckou činnost jako pedagogický pracovník nebo akademický pracovník vysoké školy nebo vědecký výzkumný nebo vývojový pracovník ve výzkumných institucích;
- který bude zaměstnán na časově vymezené období za účelem zvyšování svých dovedností a kvalifikace ve zvoleném zaměstnání (stáž), avšak na dobu nejdéle jednoho roku. Toto období může být prodlouženo, nejdéle však na dobu potřebnou pro získání odborné kvalifikace podle předpisů platných v České republice;
- do 26 let věku zaměstnaného příležitostnými a časově omezenými pracemi v rámci výměny mezi školami nebo v rámci programů pro mládež, jichž se Česká republika účastní;

- který je duchovním církve registrované v České republice nebo náboženské společnosti;
- o němž to stanoví vyhlášená mezinárodní smlouva, k jejíž ratifikaci dal Parlament ČR souhlas a již je Česká republika vázána;
- kterému bylo uděleno vízum za účelem strpění pobytu podle pobytového zákona nebo mu za stejným účelem bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu, nebo
- který je žadatelem o udělení azylu nebo kterému bylo uděleno vízum za účelem strpění pobytu podle zákona o azylu, nejdříve však po uplynutí 12 měsíců ode dne podání žádosti o udělení azylu;
- který bude vykonávat práci na území ČR na základě svého zvolení nebo jmenování do funkce; v tomto případě zaměstnavatel písemně doloží, že se jedná o pracovní místo obsazované volbou nebo jmenováním (§§ 97,147 ZoZ).

V těchto případech se jedná o volná pracovní místa, na jejichž obsazení nepotřebuje zaměstnavatel povolení k získávání zaměstnanců ze zahraničí.

Povolení k zaměstnání se nevyžaduje u cizince, který:

- a) obdržel azyl na území ČR;
- b) má povolení k trvalému pobytu na území ČR;
- c) je rodinným příslušníkem člena diplomatické mise, konzulárního úřadu nebo rodinným příslušníkem zaměstnance mezinárodní vládní organizace se sídlem na území ČR, pokud je mezinárodní smlouvou sjednanou jménem vlády ČR zaručena vzájemnost;
- d) je výkonným umělcem, pedagogickým pracovníkem, akademickým pracovníkem vysoké školy, vědeckým pracovníkem, který je účastníkem

vědeckého setkání, žákem nebo studentem do 26 let věku, sportovcem, osobou, která v ČR zajišťuje dodávky zboží nebo služeb nebo toto zboží dodává nebo osobou, která provádí montáž na základě obchodní smlouvy, případně provádí záruční a opravářské práce, a jejíž pobyt na území ČR nepřesáhne sedm po sobě jdoucích kalendářních dnů nebo celkem 30 dnů v kalendářním roce;

- e) je zaměstnán na území ČR podle mezinárodní smlouvy, k jejíž ratifikaci dal Parlament ČR souhlas a již je ČR vázána;
- f) je členem záchranné jednotky a poskytuje pomoc na základě mezistátní dohody o vzájemné pomoci při odstraňování následků havárií a živelných pohrom a v případě humanitární pomoci;
- g) je zaměstnán v mezinárodní hromadné dopravě, pokud je k výkonu práce na území ČR vyslán svým zahraničním zaměstnavatelem;
- h) je akreditován v oblasti sdělovacích prostředků;
- i) je vojenským nebo civilním personálem ozbrojených sil vysílajícího státu podle zvláštního zákona;
- j) vykonává práci v rámci přípravy na budoucí povolání ve školách a školských zařízeních zařazených do sítě škol, předškolních a školských zařízení;
- k) je vyslán na území České republiky v rámci poskytovaných služeb zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státu Evropské unie.

V případě zaměstnání cizince podle bodu a) až e) a bodu j) a k) je však zaměstnavatel nebo právnická nebo fyzická osoba, ke které byl cizinec svým zaměstnavatelem vyslán na základě smlouvy k výkonu práce, povinen písemně informovat o této skutečnosti příslušný úřad práce nejpozději v den nástupu tohoto cizince k výkonu práce.

Povolení k zaměstnání nelze vydat cizinci, který

- v České republice požádal o udělení azylu, a to po dobu 12 měsíců ode dne podání žádosti o udělení azylu nebo
- nesplňuje některou z podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti pro vydání povolení k zaměstnání.⁸⁷

Úřad práce vydává 2 druhy povolení k zaměstnání – Individuální povolení a Kontrakt. Individuální povolení je povolení k pracovně právnímu vztahu k tuzemskému zaměstnavateli⁸⁸. Kontrakt je pracovně právní vztah, kdy zaměstnavatel, fyzická nebo právnická osoba má bydliště mimo území ČR, která v ČR trvale nepodniká, ale vysílá svoje zaměstnance do ČR za účelem realizace obchodní nebo jiné smlouvy uzavřené s tuzemskou právnickou nebo fyzickou osobou.

I když občané EU/EHP nebo Švýcarska a jejich rodinní příslušníci nepotřebují povolení k zaměstnání, zaměstnavatel je povinen nejpozději v den nástupu těchto osob k výkonu práce písemně informovat úřad práce příslušný podle místa výkonu práce. Tuto povinnost mají zaměstnavatelé, i když zaměstnávají osoby jiné státní příslušnosti, které mají na území ČR trvalý pobyt a nemusejí proto žádat o povolení k zaměstnání.

„Podle zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) ve znění pozdějších předpisů, mohou na území České republiky podnikat i cizinci stejně jako občané ČR, pokud splní určité podmínky dané tímto zákonem a souvisejícími předpisy. Cizinci mohou podnikat v rámci živnostenského zákona jako zahraniční fyzické osoby, ale mohou zakládat i právnické osoby nebo zřizovat

⁸⁷ Český statistický úřad - Zaměstnanost - Související legislativa [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_zamestnanost-souvisejici_legislativa

⁸⁸ Tuzemský zaměstnavatel je právnická nebo fyzická osoba, která má oprávnění k činnosti na území ČR – je zapsán v obchodním rejstříku, nebo v jiném zákonem určeném rejstříku, nebo příslušném seznamu, nebo vedení v stanovené evidenci u příslušného orgánu ČR.

na území České republiky organizační složky svého podniku v zahraničí. Zahraniční fyzickou osobou se rozumí fyzická osoba, která nemá na území ČR trvalý pobyt, ale musí mít povolen pobyt za účelem podnikání (zákon č. 326/1999 Sb.), nejedná-li se o občana členského státu Evropské unie nebo státu, s nímž má Česká republika uzavřenu smlouvu, která toto omezení nepřipouští. Toto ustanovení se tedy vztahuje i na občany státu, který je vázán mezinárodní smlouvou sjednanou s Evropským společenstvím a na občany státu, který je vázán Smlouvou o Evropském hospodářském prostoru.⁸⁹

Zahraniční pracovníci jsou ve většině případů pro české firmy zdrojem flexibilní a levné pracovní síly. Zaměstnávání jsou především na pozicích vyžadujících manuální práci a na pozicích, s nimiž nejsou spojeny požadavky na vysokou kvalifikaci. Z pohledu zaměstnavatele jsou cizinci řešením aktuálního nedostatku pracovních sil. Pro cizince však taková práce představuje dočasné a nestabilní zaměstnání.⁹⁰

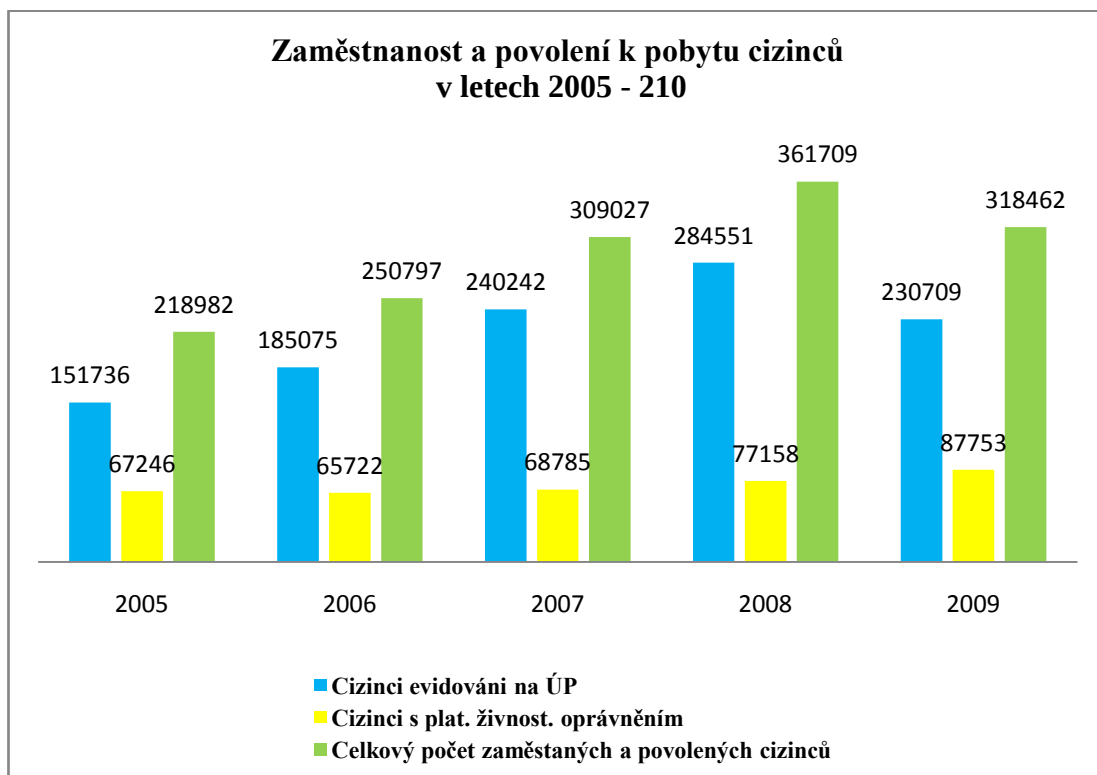
Tabulka č. 3 - **Počet zaměstnaných a povolených cizinců**

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Cizinci evidováni na ÚP	151736	185075	240242	284551	230709
Cizinci s plat. živnost. oprávněním	67246	65722	68785	77158	87753
Celkový počet zaměstnaných a povolených cizinců	218982	250797	309027	361709	318462

⁸⁹ Český statistický úřad - Zaměstnanost - Související legislativa [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_zamestnanost-souvisejici_legislativa

⁹⁰ MINISTERSTVO VNITRA – Usnesení vlády ČR - Aktualizovaná koncepce integrace cizinců na území České republiky a návrh dalšího postupu v roce 2011 [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na WWW: http://www.cizinci.cz/files/clanky/741/Usneseni_vlady_09022011.pdf

Graf č. 3 - Počet zaměstnaných a povolených cizinců

Tabulka č. 3 nám znázorňuje celkový počet zaměstnaných a povolených cizinců od roku 2005 do roku 2010. Můžeme si všimnout, že zatím co v minulých letech počet zaměstnaných cizinců stoupal, v roce 2009 tomu už bylo jinak. Důvodem byla hospodářská krize na konci roku 2008 a zejména v průběhu roku 2009. Tato hospodářská krize přinesla výrazné omezení možností pracovního uplatnění a s tím spojenou dočasnou stagnaci imigrace do České republiky.

Před hospodářskou krizí bylo velmi rozšířené agenturní zaměstnávání, kdy cizinci byli zaměstnáni agenturou práce, která je vysílala podle poptávky k výkonu práce k různým cílovým uživatelům. V současné době se jedná zejména o výkon práce mimo pracovní poměr na základě různých forem dohod.

Tato forma zaměstnávání je pro cizince nevýhodná, protože pracovní poměr není založen písemnou smlouvou, nemají nárok na dovolenou či jiné zaměstnanecké

výhody, zaměstnavatel neplatí odvody na sociální a zdravotní pojištění aj. Vzniká tak možnost manipulace a zneužívání ze strany neseriózních zaměstnavatelů. Cizinci mají jen malou pravděpodobnost dalšího pracovního rozvoje, nemají zajištěný kurz českého jazyka a není jim poskytován další výcvik či možnost prohloubení profesního vzdělání.

„Výše popsané okolnosti staví cizince do znevýhodněné pozice a vedou k nárůstu pocitu nejistoty cizince, v některých případech dokonce zvyšují riziko ztráty legálního pobytu.“⁹¹

8.4 Vzdělávání cizinců

Cizinci, kteří chtějí studovat v ČR, mají stejná práva a povinnosti jako občané ČR. Právo na vzdělání jim zajišťuje Listina základních práv a svobod. Cizinci mohou být vzdělávání ve všech oblastech vzdělávání, tzn. základní, střední, vyšší odborné a vysokoškolské.

„Vzdělávání cizinců vychází z následujících principů:

- 1) osoby, které nejsou státními občany České republiky a pobývají oprávněně na území České republiky, mají přístup k základnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělávání za stejných podmínek jako státní občané České republiky, včetně vzdělávání při výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy;
- 2) občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mají přístup ke vzdělávání a školským službám za stejných podmínek jako občané České republiky;
- 3) pro žáky, kteří jsou dětmi osoby se státní příslušností jiného členského státu Evropské unie a kteří na území České republiky, kde taková osoba vykonávala nebo

⁹¹ MINISTERSTVO VNITRA – Usnesení vlády ČR - Aktualizovaná koncepce integrace cizinců na území České republiky a návrh dalšího postupu v roce 2011 [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na WWW: http://www.cizinci.cz/files/clanky/741/Usneseni_vlady_09022011.pdf

vykonává pracovní činnost v pracovněprávním vztahu nebo samostatně výdělečnou činnost, nebo na území České republiky studuje, anebo získala na území České republiky právo k pobytu z jiného důvodu, dlouhodobě pobývají a kteří plní povinnou školní docházku podle školského zákona, zajistí krajský úřad příslušný podle místa pobytu žáka ve spolupráci se zřizovatelem školy

- bezplatnou přípravu k jejich začlenění do základního vzdělávání, zahrnující výuku českého jazyka přizpůsobenou potřebám těchto žáků;
- podle možností spolupráci se zemí původu žáka podporu výuky mateřského jazyka a kultury země jeho původu, která bude koordinována s běžnou výukou v základní škole. Krajský úřad zajistí přípravu pedagogických pracovníků, kteří budou tuto výuku zabezpečovat.

4) studium cizinců na veřejných vysokých školách se řídí zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů; cizinec studuje za stejných podmínek jako student ČR; v případě, že veřejná vysoká škola uskutečňuje studijní program v cizím jazyce, stanoví mu poplatek za studium v programech bakalářského, magisterského nebo doktorského studia.⁹²

Ke zpracování dat mi sloužily data z Českého statistického úřadu, který shromažďuje tyto údaje od zřizovatelů škol, tzn. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, obce, kraje, soukromé a církevní zřizovatelé, v případě středních a vyšších odborných škol i jinými ministerstvy.

V tabulce č. 5 můžeme vidět údaje ze školních roků 2005/2006 – 2008/2009. Počet studujících cizinců se rok od roku zvyšuje a do budoucna lze očekávat

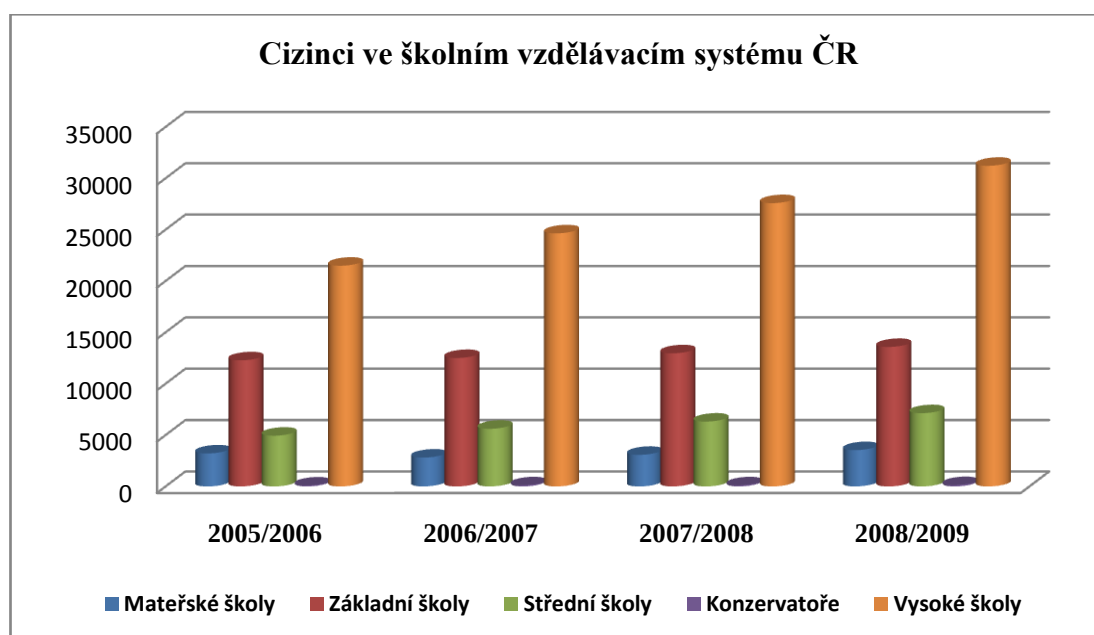
⁹² Český statistický úřad - Vzdělávání - Metodika, legislativa [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3.2011]. Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_vzdelavani-metodika,_legislativa

s přibývajícím počtem cizinců na našem území, se bude zvyšovat i po počet studujících cizinců.

Tabulka č. 4 – Cizinci ve školním vzdělávacím systému ČR

Školní rok	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Mateřské školy	3213	2811	3078	3535
Základní školy	12279	12504	12963	13583
Střední školy	4940	5615	6314	7134
Konzervatoře	93	112	110	131
Vyšší odborné školy	313	304	321	307
Vysoké školy	21488	24641	27580	31218

Graf č. 4 - Cizinci ve školním vzdělávacím systému ČR

8.5 Počet nabytých státních občanství ČR

Počet nabytých státních občanství ČR je uveden v tabulce č. 6, která uvádí údaje za jednotlivé roky na základě zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Z tabulky můžeme vyčíst, kolik bylo uděleno státních občanství podle způsobů nabývání - udělením

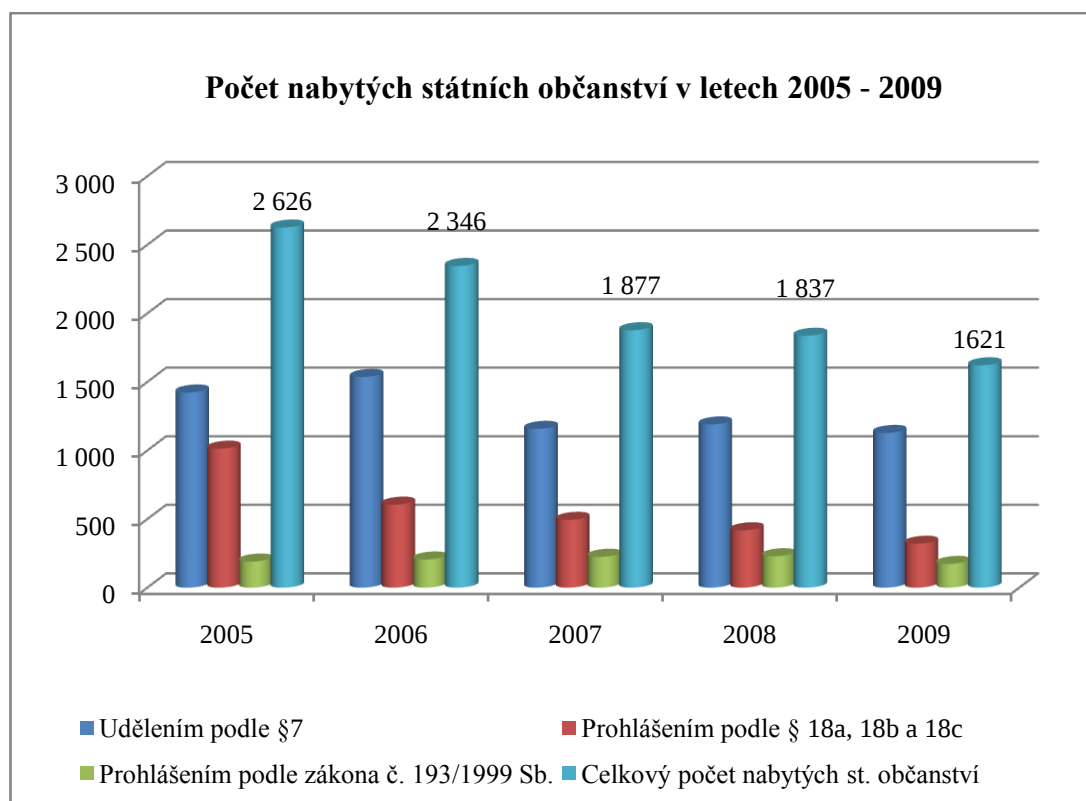
podle §7, prohlášením podle § 18a, §18b a §18c, a prohlášením podle zákona č. 193/1999 Sb.,

Údaje za rok 2005 – 2008 jsou volně k nahlédnutí na stránkách Českého statistického úřadu, údaje za rok 2009 mi byly poskytnuty z Ministerstva vnitra – Odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik.⁹³

Tabulka č. 5 – Počet nabytých státních občanství v letech 2005 - 2010

Rok	2005	2006	2007	2008	2009
Udělením podle §7	1 423	1 536	1 158	1 190	1128
Prohlášením podle § 18a, 18b a 18c	1 013	605	494	418	320
Prohlášením podle zákona č. 193/1999 Sb.,	190	205	225	229	173
Celkový počet nabytých st. občanství	2 626	2 346	1 877	1 837	1621

Graf č. 5 - Počet nabytých státních občanství v letech 2005 - 2009

⁹³ Příloha č. 12

V roce 2004 nabylo státní občanství ČR 1 784 osob na základě zákona č. 193/1999 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb. V roce 2005 to bylo pouze 190 osob, tento značný pokles souvisel se změnami legislativními podmínkami. Podle §1 zákona č. 193/1999, o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, mohla státní občanství ČR nabýt fyzická osoba, která pozbyla státní občanství Československé republiky, Československé socialistické republiky, České socialistické republiky nebo České republiky v období od 25. února 1948 do 28. března 1990, a to propuštěním ze státního svazku nebo v souvislosti s nabytím státního občanství jiného státu, s nímž měla nebo má ČR uzavřenou smlouvu upravující otázku zamezení vzniku dvojího občanství - či bývalý občan ČR, na základě prohlášení o státním občanství ČR.

Toto prohlášení museli učinit podle §1 do 5 let ode dne účinnosti zákona, jinak toto právo zaniklo. V tomto smyslu je nutno tedy interpretovat snížení počtu osob, které nabyly státní občanství ČR podle zákona 193/1999 v roce 2005. Až novela tohoto zákona z roku 2006 (zák. č. 46/2006) bývalým občanům umožňuje prohlášení podle §1 zákona č. 193/1999 opětovně učinit.⁹⁴

⁹⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD – Nabývání státního občanství – Popis aktuálního vývoje [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_nabyvani_obcanstvi-popis_aktualniho_vyvoje

Závěr

Státní občanství není jen pojem, ale je to jakési privilegium jednotlivých států. Stát určí, kdo je jeho občan, upravuje vznik a zánik státního občanství a jeho právem je rozhodovat o podmínkách, které musí žadatel splnit, aby mohl získat státní občanství. Česká republika se musí řídit Ústavou České republiky a Listinou základních práv a svobod, která je její nedílnou součástí, ale i mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

Česká republika se při udělování státního občanství řídí zákonem č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon prošel řadou novel a v budoucnu tomu nebude jinak. Vzhledem k demografickému vývoji naší populace se dá říci, že cizince budeme potřebovat a tak by novelizace zákona měla vést ke zlepšení jejich postavení na našem území. Určitou východu mají cizinci, kteří pochází ze zemí, které jsou součástí Evropské unie a Schengenského prostoru. Můžeme předpokládat, že počet zemí, které se zapojí do tohoto společenství, se bude zvyšovat a tím se zvýší i počet cizinců, kteří budou moci volně cestovat například za prací. Jak bylo uvedeno výše, cizinci zde pracují, studují, ale hlavně zakládají zde rodiny a zapojují se do naší společnosti. Měli bychom jim umožnit plně se integrovat do naší kultury, ale dovolit jim, aby si mohli ponechat i svoje občanství, na které jsou pyšní. Myslím si, že podmínka, která se vztahuje k udělení českého státního občanství, o pozbytí cizího občanství je přísná.

Cílem mé práce je shrnout důležité informace týkající se vymezení základních pojmů, informovat čtenáře o historii a vývoji státního občanství a upozornit na problémy s udělováním státního občanství České republiky. Tato

práce poskytuje čtenářům jen náznak složité problematiky. Měla by však posloužit a pomoc čtenářům laikům, ale např. i mým kolegům, ve snadné a rychlé orientaci v této problematice.

Při vypracování bakalářské praxe jsem použila níže uvedenou literaturu. Menším problémem bylo sehnat aktuální monografickou literaturu, proto jsem často čerpala z internetových zdrojů. Dalším problémem bylo sehnat informace z Českého statistického úřadu za rok 2010, proto jsou některé údaje jen do roku 2009.

Summary

Baccalaureate Thesis - The Citizenship

Citizenship is one of the attributes that form the basis for each rule. Citizenship brings with it not only a feeling that one belongs somewhere, but can enjoy certain rights that belong only to citizens of the state. Basic right of citizens residing in the country, the right to vote, to exercise a profession, the right to free education and health care, and many others.

Prerogative of the state is to determine who is a citizen. The state, in determining the granting or denial of citizenship must follow the given laws. A person applying for citizenship, but must meet the condition if it has not met, no claim to citizenship. Acquisition of Czech citizenship for foreigners is the highest possible degree of integration into Czech society.

The Czech Republic in granting citizenship by Act No. 40/1993 Coll. On the acquisition and loss of citizenship, as amended, and Act No. 193/1999 Coll. Citizenship of some former Czechoslovak citizens, as amended regulations. This law underwent a series of amendments in the future will be no exception. Given the demographic trends of our population, we can say that the foreigner will need to be revised and the Act should lead to improve their position in our country.

The aim of my work is to summarize the important information regarding the definition of basic concepts to inform readers about the history and development of citizenship and to highlight problems with granting citizenship of the Czech Republic. This work provides readers with a hint of complex issues. It should also serve to help readers and lay people, but my colleagues as well as easy and quick orientation in this field.

Seznam použité literatury

Monografie

ČERNÝ, J., ČERVENKA, V., Státní občanství ČSSR. 1. vyd. Praha: Orbis, 1963.

ČERNÝ, J., VALÁŠEK, M. České státní občanství. Ucelený výklad právních předpisů upravujících státní občanství České republiky v návaznosti na státní občanství ČSR, ČSSR a ČSFR. Praha: LINDE Praha a.s., 1996. ISBN 80-7201-018-2.

FILIP, J., SVATOŇ, J. a ZIMEK, J. Základy státovědy. 4. nezměň. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4057-2.

FILIP, J., Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva. 2. rozš. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2592-1.

GRONWALDTOVÁ WAGNEROVÁ, P., MORÁVKOVÁ, J., Meritum téma Statusové věci občanů. Praha: ASPI, a. s., 2009. ISBN:978-80-7357-447-5.

KUČERA, V., VALÁŠEK, M. Státní občanství – komentář - zákon o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky a vybrané související právní předpisy a mezinárodní dokumenty (podle stavu k 1. 9. 2006). Praha: Linde a.s., 2006.

SKUKOVA, S. a kol., Správní právo procesní. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86861-53-8;

VERNER, V., ŽLÁBEK, J., Státní občanství a Domovské právo v republice Československé. Praha: Československý kompas, 1923.

Časopisecké publikace:

MOLEK, J., ŠIMÍČEK, V. Udělování státního občanství – na cestě od milosti státu k soudně přezkoumatelnému rozhodnutí. Právník, 2005, číslo 2, s. 142

Právní předpisy:

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů;

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů;

ústavní zákon č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky;

zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů

zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů;

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů;

Evropská úmluva o státním občanství, uveřejněná jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 76/2004 Sb. m. s., s platností od 1. 7. 2004, čl. 2a

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 9. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94, publikovaný pod č. 207/1994 Sb.

Internetové zdroje:

ČANĚK, M. Přepjatý formalismus a libovůle jsou v právním státě nepřipustné [online]. Rozhovor s Vojtěchem Šimíčkem z Nejvyššího správního soudu [citováno 28. 2. 2011], Dostupné na WWW:

<http://www.migraceonline.cz/index.shtml?x=235000>

ČANĚK, M. Rozhodování si o občanech a neobčanech [online]. Rozhovor s Pavlou Boučkovou [citováno 28. 2. 2011], Dostupné na WWW:

<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1955254>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - Počet cizinců v ČR - Popis aktuálního vývoje [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW:

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-popis_aktualniho_vyvoje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - Zaměstnanost - Související legislativa [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW:

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_zamestnanost-souvisejici_legislativa

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - Zaměstnanost - Související legislativa [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW:

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_zamestnanost-souvisejici_legislativa

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - Vzdělávání - Metodika, legislativa [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW:

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_vzdelavani-metodika,_legislativa

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD – Nabývání státního občanství – Popis aktuálního vývoje [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011]. Dostupné na WWW:

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_nabyvani_obcanstvi-popis_aktualniho_vyvoje

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD – Nabývání státního občanství České republiky osvojením [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 10. 2010]. Dostupné na WWW:

http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rady/tabulka/stat_o9.html

MINISTERSTVO VNITRA - Udělení státního občanství České republiky [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 1. 2011]. Dostupné na WWW:

<http://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA – Usnesení vlády České republiky - Aktualizovaná koncepce integrace cizinců na území České republiky a návrh dalšího postupu v roce 2011 [online]. Praha: MV ČR, [cit. 15. 3. 2011]. Dostupné na WWW:

http://www.cizinci.cz/files/clanky/741/Usneseni_vlady_09022011.pdf

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY – Služba cizinecké policie – Počty cizinců s povoleným pobytem na území ČR [online]. Praha: MV ČR, [cit. 5. 3. 2011].

Dostupné na WWW: <http://www.policie.cz/clanek/statistiky-885151.aspx>

Přílohy

Příloha č. 1:

Vzor tiskopisu – Dotazník k žádosti o udělení státního občanství České republiky

Příloha č. 2:

Vzor tiskopisu – Záznam o pohovoru, kterým byla ověřena znalost českého jazyka

Příloha č. 3:

Vzor tiskopisu – Protokol sepsaný před předáním a převzetím Listiny o udělení státního občanství České republiky

Příloha č. 4:

Vzor tiskopisu – Postup při předání Listiny o udělení státního občanství ČR

Příloha č. 5:

Vzor tiskopisu – Zápis o složení státoobčanského slibu

Příloha č. 6:

Vzor tiskopisu – Potvrzení o možnosti volby státního občanství České republiky pro dítě mladší 15 let

Příloha č. 7:

Vzor tiskopisu – Prohlášení o volbě státního občanství České republiky podle §18 odst. 4. zákona ČNR č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky

Příloha č. 8:

Vzor tiskopisu – Osvědčení o provedení volby státního občanství České republiky podle §18 odst. 4. zákona ČNR č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky

Příloha č. 9:

Vzor tiskopisu – Žádost a dotazník ke zjištění státního občanství ČR a vydání
osvědčení o státním občanství ČR

Příloha č. 10:

Vzor tiskopisu – Osvědčení o státním občanství České republiky

Příloha č. 11:

Vzor tiskopisu – Potvrzení o státním občanství

Příloha č. 12:

Dopis z Ministerstva vnitra – Odbor všeobecné správy oddělení státního občanství
a matrik ze dne 13. 10. 2010

Příloha č. 1:

Vzor tiskopisu – Dotazník k žádosti o udělení státního občanství České republiky

K č. j.:

Vzor č. 1

**Dotazník
k žádosti o udělení státního občanství České republiky**

I. 1. Žadatel (žadatelka)

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení

Datum a místo narození

Zaměstnání.....

Bydliště.....

Vzdělání.....

Rodinný stav

Kdy a kde uzavřeno manželství

Kdy a kde manželství rozvedeno

Měsíční příjem

2. Manžel (manželka)

Jméno, příjmení, popřípadě rodné příjmení

Datum a místo narození

Bydliště.....

Vzdělání.....

Státní občanství

Zaměstnání.....

3. Děti

Jméno a příjmení

Datum a místo narození

Bydliště.....

Povolání.....

Státní občanství

4. Dosavadní státní občanství žadatele (žadatelky):

Jak je nabyt/a, příp. pozbyl/a:

Jak je prokazuje:

Žádost o státní občanství ČR v minulosti:

Kde a kdy:

5. Pobyť na území ČR

Od kdy se zdržuje na území ČR:

Od kdy má povolen trvalý pobyt na území ČR:

Pobyt před vstupem na území ČR:

Povolení k trvalému pobytu na území ČR č.

kdy a kým vydáno:

Cestovní pas č.

kdy a kým vydán

II. Rodiče žadatele

Otec

Jméno a příjmení

Datum a místo narození

Státní občanství

Bydliště.....

Pobyt na území ČR

Žádal o st. občanství ČR

Matka

Jméno a příjmení

Datum a místo narození

Státní občanství

Bydliště.....

Pobyt na území ČR

Žádala o st. občanství ČR

V

Dne

.....

podpis pracovníka úřadu

.....

podpis žadatele

razítko se st. znakem

Příloha č. 2:

Vzor tiskopisu – Záznam o pohovoru, kterým byla ověřena znalost českého jazyka

K č. j.:

Vzor č. 2

Jméno a příjmení žadatele

Datum a místo narození

ZÁZNAM

o pohovoru, kterým byla ověřena znalost českého jazyka

Znalost českého jazyka ověřena pohovorem před

úřadem v dne

s tímto výsledkem:

Žadatel

prokázal - neprokázal

znalost českého jazyka v souladu s kritérii stanovenými vyhláškou
Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.

Podpis žadatele

Za úřad

razítko úřadu se st. znakem

Příloha č. 3:

Vzor tiskopisu – Protokol sepsaný před předáním a převzetím Listiny o udělení státního občanství České republiky

Vzor č. 3	
PROTOKOL	
sepsaný s	
..... (jméno a příjmení)	
..... (datum a místo narození)	 (bytem)
před předáním a převzetím Listiny o udělení státního občanství České republiky	
čj.: ze dne	
Dnešního dne jsem se dostavil(a) k úřadu v za účelem složení státoobčanského slibu a převzetí Listiny o udělení státního občanství ČR.	
Čestně prohlašuji, vědom(a) si následků nepravdivého čestného prohlášení, že – jsem od doby vystavení výpisu z Rejstříku trestů, předloženého k žádosti o udělení státního občanství ČR, nebyl(a) soudy v ČR odsouzen(a) pro úmyslný trestný čin, – nemám jiné doklady o své dosavadní státní příslušnosti kromě těch, které nyní pracovníkovi úřadu odevzdávám: cestovní pas č. vydaný dne platný do	
Povolení k pobytu pro cizince č. vydané dne podč. platné do odevzdám Policii ČR, jakmile mi bude vystaven občanský průkaz.	
V Dne	
Protokol sepsal:	
..... podpis pracovníka úřadu	 podpis žadatele

Příloha č. 4:

Vzor tiskopisu – Postup při předání Listiny o udělení státního občanství ČR

Vzor č. 4

**POSTUP
při předání Listiny o udělení státního občanství ČR**

Prac. úřadu: Dovolte, abych Vás představila.

Pan.....
který požádal Ministerstvo vnitra o udělení
státního občanství České republiky
a jeho žádosti bylo vyhověno.

A nyní Vás, pane přednosto, prosím o předání listiny.

Přednosta: projev (vzor č. 5)

Prac. úřadu: „Slibuji na svou čest věnost České republice.
Slibuji, že budu zachovávat všechny zákony
a jiné obecně závazné právní předpisy.
Slibuji, že budu plnit všechny povinnosti státního občana
České republiky.“

Přebírající: „Slibuji“ - a podá p. přednostovi ruku -

Všichni: - podepíše zápis o složení státoobčanského slibu -

Přednosta: Tím jste splnil všechny zákonem stanovené podmínky
a stal jste se státním občanem naší republiky.

- zároveň předává listinu -

K udělení státního občanství České republiky Vám blahopřeji.

Příloha č. 5:

Vzor tiskopisu – Zápis o složení státoobčanského slibu

Vzor č. 6

**ZÁPIS
o složení státoobčanského slibu**

Dne se dostavil(a)

narozen(a) v

bytem.....

k úřadu v

a složil(a)

do rukou

(jméno a příjmení, funkce)

slib tohoto znění:

„Slibuji na svou čest věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat všechny zákony a jiné obecně závazné právní předpisy. Slibuji, že budu plnit všechny povinnosti státního občana České republiky.“

a převzal(a)

Listinu o udělení státního občanství České republiky

čj.: ze dne

Slib přijal(a)
a listinu předal(a)

Slib složil(a)
a listinu převzal(a)

Razítko se st. znakem

Správní poplatek ve výši Kč (spodní díl kolku):

Příloha č. 6:

Vzor tiskopisu – Potvrzení o možnosti volby státního občanství České republiky pro dítě mladší 15 let

Č.j.:

Vzor č. 7

**POTVRZENÍ
o možnosti volby státního občanství České republiky
pro dítě mladší 15 let**

.....
(název úřadu, který potvrzení vystavuje)

potvrzuje, že

.....
(zákonní zástupci dítěte)

mohou zvolit pro dítě mladší 15 let:

.....
(jméno a příjmení, datum a místo narození)

státní občanství České republiky podle § 18 odst. 4 zákona
o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky.

V

Dne
(podpis pracovníka úřadu)

razítko se st. znakem

Příloha č. 7:

Vzor tiskopisu – Prohlášení o volbě státního občanství České republiky podle §18 odst. 4. zákona ČNR č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky

Vzor č. 8

**PROHLÁŠENÍ
o volbě státního občanství České republiky
podle § 18 odst. 4 zákona ČNR č. 40/1993 Sb.,
o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky**

Prohlašujeme,

že tímto

volíme pro dítě:

Jméno a příjmení

narozené.....

V.....

hlášenoktrvalémupobytu.....

státní občanství České republiky.

.....
podpis zákonného zástupce
(otce)

.....
podpis zákonného zástupce
(matky)

č. dokladu totožnosti:

č. dokladu totožnosti:

Před prohlášením předloženy tyto doklady:

- rodný list dítěte,
- rodný list otce,
- rodný list matky,
- doklad o propuštění dítěte ze st. svazku SR vydaný
dne pod čj.:
- Prohlášení učiněno dne před
úřadem v

razítko se st. znakem

.....
podpis pracovníka úřadu

Příloha č. 8:

Vzor tiskopisu – Osvědčení o provedení volby státního občanství České republiky podle §18 odst. 4. zákona ČNR č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky

Vzor č. 9

OSVĚDČENÍ
o provedení volby státního občanství České republiky
podle § 18 odst. 4 zákona ČNR č. 40/1993 Sb.,
o nabývání a pozbývání státního občanství
České republiky

..... ÚŘAD

V.....

osvědčuje,

že.....

narozený(á).....

v.....

získal(a) prohlášením rodičů dne státní občanství

ČESKÉ REPUBLIKY.

V.....

Dne

.....
podpis pracovníka úřadu

razítko se st. znakem

Příloha č. 9:

Vzor tiskopisu – Žádost a dotazník ke zjištění státního občanství ČR a vydání
osvědčení o státním občanství ČR

Č.j.:

Vzor č. 10

**ŽÁDOST A DOTAZNÍK
ke zjištění státního občanství ČR a vydání osvědčení
o státním občanství ČR**

1. Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení:

Datum, místo a okres (stát) narození:

Bydliště (současné):

Nynější cizí státní občanství (pokud je máte):

Datum nabytí:

Způsob nabytí:

- na vlastní žádost
- v souvislosti s uzavřením manželství
- narozením

Rodinný stav:

Poslední trvalé bydliště v ČR:

Předcházející bydliště v ČR:

Účel vydávaného osvědčení:

Platnost posledního čs. (českého) cest. pasu do:

Datum odchodu z České republiky (Československa):

2. Jméno a příjmení manžela (manželky):

Datum a místo narození:

Státní občanství v době uzavření manželství:

Datum a místo uzavření manželství:

Datum a způsob zániku manželství:

Poslední bydliště v ČR:

3. Údaje o rodičích (i když nežijí):

OTEC

Jméno a příjmení:

Datum a místo narození:

Jeho státní občanství v době Vašeho narození:

MATKA

Jméno a příjmení:

Datum a místo narození:

Její státní občanství v době Vašeho narození:

Poslední bydliště rodičů v ČR:

Předcházející bydliště rodičů v ČR:

4. Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, vědom(a) si toho, že nepravdivé čestné prohlášení je přestupkem proti pořádku ve státní správě, že jsem všechny údaje v dotazníku uvedl(a) pravdivě a že jsem se:

1) do 31. 12. 1992 nestal(a) občanem Slovenské republiky ani občanem USA,

2) po 1. 1. 1993 nestal(a) občanem cizího státu (tj. např. i Slovenské republiky).

Dne
.....
podpis žadatele

Totožnost žadatele ověřena před
.....
(název úřadu)

podle č. dokladu, kdy a kým vydán

razítko a podpis ověřujícího orgánu

5. Doklady, které je třeba předložit:

- rodný list, případně oddací list
- při změně jména či příjmení doklad o provedené změně
- dosavadní doklady o státním občanství (pokud je máte)

UPOZORNĚNÍ

V případě, že žádost podáváte osobně, vezměte s sebou průkaz totožnosti a výše uvedené doklady či jejich ověřené kopie. V případě, že žádáte písemně, musí být podpis na žádosti úředně ověřen (např. matrikou či zastupitelským úřadem ČR) a připojeny výše uvedené doklady či jejich ověřené kopie.

Příloha č. 10:

Vzor tiskopisu – Osvědčení o státním občanství České republiky

Č.j.:

Vzor č. 11

**OSVĚDČENÍ
o státním občanství České republiky**

.....
(jméno a příjmení, popř. i rodné příjmení)

datum a místo narození

poslední trvalé bydliště v ČR

je státním občanem ČESKÉ REPUBLIKY

V

Dne

.....
podpis pracovníka úřadu

razítko se st. znakem

(tiskopis SEVT 06 064 0)

Příloha č. 11:

Vzor tiskopisu – Potvrzení o státním občanství

Č.j.:	Vzor č. 12
POTVRZENÍ	
..... (název úřadu, který potvrzení vystavuje)	
potvrzuje,	
že.....	
(jméno a příjmení, popř. rodné příjmení)	
datum a místo narození	
poslední trvalé bydliště v ČR	
je (byl) státním občanem ČESKÉ REPUBLIKY	
Toto občanství nabyl podle ustanovení	
.....	
V	
Dne	
..... podpis pracovníka úřadu	
razítko se st. znakem	

Příloha č. 12:

Dopis z Ministerstva vnitra – Odbor všeobecné správy oddělení státního občanství a matrik ze dne 13. 10. 2010

MINISTERSTVO VNITRA

Odbor všeobecné správy
oddělení státního občanství a matrik
nám. Hrdinů 3, 140 21 Praha 4

Čj.: VS-2036/50/2-2010

V Praze dne 13. 10. 2010

Slečna
Michaela Bandyová
e-mail: Michell.B@seznam.cz

Vážená slečno,

oddělení státního občanství a matrik obdrželo Vaši žádost o zaslání statistiky státního občanství České republiky za rok 2009.

1) Počet osob, kterým bylo státní občanství České republiky uděleno podle § 7 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „citovaný zákon“).....1128

2) Počet slovenských státních občanů, kteří nabyli státní občanství České republiky prohlášením (§ 18a, 18b a 18c citovaného zákona)..... 320

3) Počet bývalých českých/československých státních občanů, kteří nabyli státní občanství České republiky podle zákona č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů, ve znění pozdějších předpisů..... 173

S pozdravem

JUDr. Kateřina **Guluškinová**
vedoucí oddělení
státního občanství a matrik

Vyřizuje: Ivana Bezuchová
tel.: 974 817 411

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bandyová Michaela
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.,
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Státní občanství
Název v angličtině:	The Citizenship
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá problematikou státního občanství. Kapitola 1. Vymezuje základní pojmy. Vznik a historický vývoj státního občanství od roku 1918 do roku 1993 je shrnut v kapitole 2. Kapitola 3. se zabývá právní úpravou státního občanství ČR. Ve 4. a 5. kapitole jsou popsány jednotlivé způsoby nabývání a pozbývání státního občanství ČR, podle zákona č. 40/1993 Sb. Kapitola 6 je věnována správnímu řízení o udělení státního občanství, kde jsou popsány povinnosti žadatele a jednotlivé kroky příslušných úřadů a Ministerstva vnitra. V kapitole 7 jsou vypsány jednotlivé dokumenty, kterými můžeme prokázat a zjistit státní občanství ČR. 9. kapitola shrnuje získané statistické údaje o cizincích na našem území a nabytých občanstvích ČR v letech 2005 - 2009.

Klíčová slova:	Státní občanství, nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, zjišťování a prokazování státního občanství, proces správního řízení, žádost o udělení státního občanství ČR, ekonomicky aktivní cizinci, vzdělávání cizinců, motivy cizinců k získání českého státního občanství.
Anotace v angličtině:	This Baccalaureate Thesis deals with citizenship. Chapter 1 It defines basic concepts. Origin and historical development of citizenship from 1918 to 1993 is summarized in Chapter 2 Chapter 3 deals with the legislation of the state citizenship. In the 4 and 5 chapter describes the various ways of acquiring and losing citizenship of the CR, according to Law No. 40/1993 Coll. Chapter 6 is devoted to the administrative procedure for granting citizenship, which described the duties of and the steps the authorities and the Ministry of Interior. In Chapter 7 are listed the various documents to prove citizenship and to identify CR. 9th chapter summarizes the statistics on foreigners in our country and acquired citizenship of the Republic in 2005 - 2009.
Klíčová slova v angličtině:	Citizenship, acquisition and loss of citizenship of the Czech Republic, identification and proof of citizenship, the process of administrative procedure, the application for citizenship of the Czech Republic, economically active foreigners, foreign

	education, the motives of foreigners to obtain Czech citizenship.
Přílohy vázané v práci:	Grafy Tabulky
Rozsah práce:	95 s. (134 290 znaků)
Jazyk práce:	CZ